

Littafin Daniyel

Cecil N. Wright

Littafin Daniyel

Gabatarwa

Ra'ayin gargajiya shine cewa Daniyel ne ya rubuta Littafin Daniyel da kansa, ko kuma a littafinsa, a karni na biyar BC Wannan yana kalubalantar masu sukar zamani, duk da haka, waɗanda ba su gaskanta da annabcin annabci ba, domin yawancin rabin na biyu na littafin da wani ɓangare na rabi na farko ya kunshi irin wannan. Don haka, sun ba da shawarar cewa an rubuta shi a wani lokaci a farkon rabin karni na biyu BC ta wasu marubucin da ba a san su ba suna kwatanta shi da wani hali mai suna Daniel, kuma yawancin abin da aka wakilta a matsayin tsinkaya ya riga ya zama tarihi - amma ba a sa ran za a karanta shi ba da daɗewa ba don a kalubalanci shi a matsayin tsinkaya. Hakazalika, suna tambayar sahihancin duk wuraren da za a iya samun matsalolin tabbatar da shi tare da sanannun tarihin duniya, kuma suna da'awar cewa su almara ne kawai. Amma, ba shakka, suna neman bata yawancin sauran Littafi Mai Tsarki a kan irin waɗannan dalilai da makamantansu.

Marubucin waɗannan bayanai ya yi imanin cewa an tabbatar da ra'ayin gargajiya fiye da na masu shakka, kuma ya yarda da shi. Masu sukar suna yin hidima, duk da haka, ta yadda suke tilasta mana mu bincika tushen ɓangaskiyarmu maimakon karɓe ta a cikin sahihanci kawai, kuma mu gane duk wata matsala da za ta iya kasancewa. Waɗannan galibi sun shafi giɓin bayanai (halayen na duniya da na Littafi Mai-Tsarki wanda ke da nisa), wanda mai bi ko mai shakka ba ya cikin ikon samarwa har yanzu. Amma sau da yawa masu shakka sun yi ta kai-kawo a kai kamar soke ra'ayin al'ada na muminai, sai dai daga baya an gano bayanai duniya don tabbatar da shi. Wasu daga cikin wannan gaskiya ne game da Littafin Daniyel da kansa. Lokaci ya zuwa yanzu yana da matuƙar amfani. Ubangijinmu kuma ya tabbatar da Daniyel da kansa cewa shi ne mawallafinsa kuma annabi (Matta 24:15) Don haka ba ma buƙatar mu yi jinkiri mu yarda da shi a matsayin na zamanin da ya gabata, kuma a matsayin ingantaccen tarihi da annabcin annabci, ko za mu iya cike dukan giɓin na farko ko kuma mu fahimci duka na karshe. Takaitattun wuraren matsala waɗanda za mu iya damu da su, duk da haka, za a lura da mafi yawan ɓangaren dangane da takaitaccen bayanin littafin da kansa maimakon a nan.

Littafin ya kunshi surori 12, wanda na farko shine gabatarwa ga dukan takardun. Babi shida na farko na al'amuran tarihi ne da suka shafi Daniyel da abokai uku da aka kai bauta a Babila daga Yahuda, kuma an rubuta su cikin mutum na uku. Surori shida na karshe, waɗanda aka rubuta galibi a cikin mutum na farko, sun rubuta mafarkai dabam-dabam na Daniyel (da kuma wani lokacin fassararsu) da suka shafi (1) ga al'ummai da masarautu dabam-dabam da suka shafi tarihin Isra'ila, haka ma (2) ga wani mulki da Allah zai kafa wanda zai kasance har abada, yayin da sauran za a halaka. Shida na farko suna da mahimmanci don sanya na karshe shida su zama masu hankali. Don wasu dalilai, duk da haka, ba a bayyana a cikin gwajin ba, wanda ba shi da alaƙa da kowane rarrabuwa na tsari, kuma ba a ba da cikakken bayani mai gamsarwa ba, Babi na 2:4b zuwa Babi na 7 an rubuta shi da Aramaic (ko, Siriya ko Kaldiya), harshen kasar da aka yi garkuwa da su, da sauran a cikin Ibrananci, harshensu na asali. Littafin Ezra, da aka yi wa 'yan

gudun hijira da suka koma kasar Yahudiya, haka kuma aka rubuta shi—Babi 4:8 zuwa 6:18 da 7:12-26, a cikin Aramaic.) Amma, Adam Clarke, ya fada da kyau game da Daniyel: “Kamar yadda Kaldiyawa suke da sha’awa ta musamman ga tarihi da annabce-annabce daga babi na II; 4 zuwa karshen Chap. annabce-annabce da suka saura a lokuta da suka biyo bayan sarautar Kaldiyawa, kuma galibi suna da alaƙa da Ikilisiya da mutanen Allah gabaɗaya, an rubuta su cikin yaren Ibrananci, wannan shine harshen da Allah ya zaɓa ya bayyana dukan shawarwarinsa da aka bayar a karkashin Tsohon Alkawari dangane da Sabon.”

Game da manufar Littafin Daniyel, Ellicott's Commentary on the Whole Bible alama ya dace sosai don fadi a cikin sashi kamar haka: "A farkon wuri, yana da mahimmanci don kammala ci gaba da wahayi. A lokacin gudun hijira Ba'isra'ile yana da Shari'a, Annabawa, da Littattafai masu tsarki har zuwa lokacin da aka karɓe su a cikin canon. Waɗannan sun isa zuwan Allah da koyarwar Ubangiji. Amma, kamar yadda aka ambata a sama [amma ba a cikin wannan furucin ba], ana iya ɗauka cewa kwanaki na Almasihu za su bayyana nan da nan bayan komowa daga bauta Isra'ilawa za su yi tsammanin za a kai su bauta, don haka na Daniyel ya motsa shi ya nemi lokacin tsanantawa bayan komowarsa daga bauta; Kuma bayan ya tattauna wasu karin dalilai guda biyu, ya takaita da jimla ɗaya kamar haka: “Saboda haka ana iya cewa abin da ke cikin Littafin Daniyel shi ne (1) ya ba da wata hanyar da ta bace a cikin jerin ci gaba da wahayi [kamar yadda aka tattauna a furucin da ya gabata]; (2) don tallafa wa Isra'ila a cikin shakka da fargabar da 'yan gudun hijira suka samu daga Babila na gaskiya; (3) don bayyana ikon Babila na gaskiya ga Babila ɗaya; -- don haka, yana nuna "halayen mishan," kamar yadda Ellicott ya bayyana a baya.

Zuwa wani lokaci, Daniyel ya kasance ga Tsohon Alkawari abin da Wahayin yake ga Sabon Alkawari. A gaskiya ma, wasu alamomin na karshe an zana su daga na farko. Har ila yau, yayin da mafi girman bangaren Ru'ya ta Yohanna ya zama apocalyptic a yanayi, wani ɓangare na Daniyel ma. A haƙiƙa, yana da alama ya saita sautin gabobin bata lokaci mara karfi a cikin lokuta masu wahala daga karni na biyu BC zuwa karni na biyu AD.

Takaitacciyar babi-bi-babi ne kawai za a bayar da takaitaccen bayani ko bayyani, sai dai kamar yadda bayanin bayanin na iya zama kamar wajibi don bayyanawa, ko fahimtar da ta dace, ko kuma fifiko na musamman.

[Babi na 1](#)

NEBUCHADNEZZAR

Babi na 1: A shekara ta uku ta sarautar Yehoyakim Sarkin Yahuda (607 BC), Nebukadnezzar Sarkin Babila ya zo Urushalima ya kewaye ta. Daga cikin waɗanda aka kama (606 K.Z.) akwai Daniyel da abokansa uku na “zuriyar sarki da na manyan mutane,” waɗanda aka ba su horo na musamman don hidima a kotuna da gwamnatin Nebukadnezzar, kuma suka sami tagomashi sosai a wurin sarki duk da 'yancinsu da amincinsu ga Allah. Daniyel ya ci gaba “har zuwa shekarar

farko ta sarki Sairus” (536 BC, bayan da mulkin Babila ya zama hannun Mediya da Farisa a shekara ta 538 K.Z.). Hakika, an ma ambata wahayin da Daniyel ya samu a “shekara ta uku ta Sairus Sarkin Farisa” (10:1), wanda ke nufin yana da rai a shekara ta 534 ko 533 kafin haihuwar Yesu, amma ba ya nufin cewa har yanzu yana cikin gwamnati a lokacin. Ya ci gaba a cikin mulkin Nebukadnezzar na sarakunan Babila (605-562 BC), Evil-Merodach (562-560 BC), Negriglissar (560-? BC), Nabonidus (55-538 BC), da Belshazzar (ɗan Nabonidus da co-regent BC), 53 wanda aka kashe shi. sannan ta zamanin mulkin Dariyus Bamadiya (538-536 BC) da kuma cikin mulkin Sairus Ba'isin kan Babila (536-530 BC) -- fiye da shekaru 70. (Ga na karshe, duba 5:31; 6:28.)

Nebukadnezzar ɗan Nabopolassar ne, sarkin farko na Daular Kaldiya (625-605 BC), kuma ya yi aiki a matsayin shugaban sojojin mahaifinsa a cikin shekaru na karshe na rayuwa ta karshe. Ya kuma auri 'yar Cyaxares, sarkin Mediya, wadda mahaifinsa ya kulla yarjejeniya da ita mai muhimmanci a siyance. Evil-Merodach, wanda aka ambata a sama a matsayin magajinsa, ɗansa ne. Belshazzar, wanda kuma aka ambata a sama a matsayin magajinsa na karshe, ba ɗansa ba ne, ko da yake ana kiransa uban Belshazzar (5:2, 11, 18). Watakila hakan ya kasance kawai a ma'anar kasancewarsa fitaccen magabacinsa, ba kakansa ba. Amma, mahaifinsa Nabonidus, kamar ya auri 'yar Nebuchadnezzar, amma bayan Nabonidus ya zama sarki kuma Belshazzar ya riga ya girma. Don haka, da ya kasance jikan Nebuchadnezzar, kuma a wannan yanayin, watakila ana kiran Nebuchadnezzar ubansa.

Ba za a gauraye sunan Belshazzar da Belteshazzar ba, sunan Kaldiyawa da aka ba Daniyel. Yahudawa uku abokan Daniyel - Hananiya, Mishael, da Azariya -- kuma an ba su sunayen Shadrach, Meshach, da Abed-nego.

Babi na 2: A shekara ta biyu ta sarautar Nebukadnezzar, ya yi mafarki mai ban tsoro da bai iya tunawa ba, kuma Daniyel ya bayyana mafarkin da fassararsa kamar yadda ya gani a wahayin dare. Yana da wani babban siffa, da kan zinariya, da kirjin, da hannaye na azurfa, ciki, da cinyoyin tagulla, da kafafu na bakin karfe, da kafafu da bakin karfe, rabin yumbu. Aka sassare wani dutse daga dutsen ba tare da hannuwa ba, ya bugi gunkin a kafafunsa, ya farfasa dukan sassansa da suka zama kamar kaiƙayi, iska kuma ta kwashe su, dutsen ya zama babban dutse wanda ya cika dukan duniya. Hoton yana wakiltar masarautu ko dauloli huɗu na duniya -- Babila (wanda Nebuchadnezzar ke shugabanta), Mediya da Farisa, Girkanci, da Romawa - kowane magaji bayan ya ci nasara da magajinsa kuma ya mai da shi ɓangaren kansa. Dutsen kuma yana wakiltar sarautar da Allah na sama zai kafa, wanda ba zai taɓa halaka ba, amma zai farfasa ya cinye dukan sauran mulkokin da aka kwatanta, ta wurin yin haka har zuwa na karshe.

Babi na 3: Sarki Nebukadnezzar ya yi wata katuwar gunki na zinariya, ya kafa ta a filin Dura a lardin Babila, ya gayyaci dukan manyan sarakunan mulkinsa su hallara don keɓewarta, ya kuma umarci dukan waɗanda suke wurin da su fāɗi da sautin kiɗa, su yi sujada ga gunkin zinariya, in ba haka ba a cikin wannan sa'a a jefa a cikin tanderun wuta. Abokan Daniyel uku sun ƙi yarda, aka jefa su cikin tanderun wuta mai zafi sau bakwai fiye da na al'ada, amma mala'ika ya haɗa su kuma ya cece su ba tare da lahani ba, wanda ya sa aka ɗaukaka su cikin mulkin kuma Nebukadnezzar ya ba da doka a kan duk wanda ya ce wani abu ga Allahnsa. (Ba a ambata Daniyel

da kansa cikin wannan batun ba. Watakila ayyukansa sun bukaci ya kasance a wani wuri maimakon ya halarta a wannan lokacin.) Ba a fadi kwanan watan da ya gabata ba.

Babi na 4: Nebukadnezzar ya sake yin wani mafarki mai ban tsoro wanda babu wanda zai iya fassara shi sai Daniyel. Ita ce ta itace mai girma da aka umarta a sare a lalatar da ita sai kututturanta da saiwoyinta, a tsakiyar ciyawa da namomin jeji, a jika da rabar sama har shekara bakwai. Itacen yana wakiltar sarki da kansa, wanda zai zama mahaukaci kuma za a kore shi daga mutane, mazauninsa don zama tare da namomin jeji, inda zai ci ciyawa kamar sa kuma ya jika da raba na sama, har tsawon shekaru bakwai, har ya sani "Maɗaukaki yana mulki a cikin mulkin mutane, yana ba da ita ga wanda ya so." Umurnin barin kututtu da tushen itacen yana nufin cewa Nebukadnezzar zai tabbata cewa mulkin zai tabbata "bayan haka za ka sani sammai suna mulki."

Abubuwan da suka gabata kuma ba su daɗe, amma a cikin shekara guda ya fara faruwa. Da yake tafiya a cikin fādar sarauta ta Babila, Nebuchadnezzar ya ce: "Wannan ba Babila ce mai girma ba, wadda na gina domin gidana na sarauta, da karfin ikona da ɗaukakar ɗaukakata?" Sa'ad da maganar ke cikin bakinsa, sai wata murya ta fito daga sama: "Ya sarki Nebukadnezzar, a gare ka aka faɗa: Mulkin ya rabu da kai: Za a kore ka daga wurin mutane, mazauninka kuma za su kasance tare da namomin jeji, za a sa ka ci ciyawa kamar shanu, sau bakwai kuma za su shude bisaka; duk wanda yaso". A wannan sa'a, aka kore shi daga maza. Gashinsa ya yi girma kamar fuka-fukan gaggafa, farcensa kuma kamar farantan tsuntsaye ne.

A karshen lokacin da aka kebe, fahimtarsa ta dawo kuma ya yarda kuma ya ɗaukaka Allah na sama - tare da wasu abubuwa yana cewa "dukan ayyukansa gaskiya ne, tafarkunsa kuma adalci ne, masu-tafiya da girmankai kuma yana da ikon kaskanta" (aya 37). An kuma maido da mulkinsa zuwa ga ɗaukakarsa ta dā, "aka kuma kara masa girma mai-girma" (aya 36). A duka, ya yi mulki shekaru 43 (605-562 BC).

Babi na 5: Belshazzar, jikan Nebukadnezzar kuma Sarkin Kaldiya na karshe na Babila, ya yi babban biki ga sarakunansa dubu ɗaya -- wanda muka sani daga wasu madogara ya kasance a cikin shekara ta 538 BC Sa'ad da yake shan ruwan inabi a gaban bakinsa, ya ba da umarnin a kawo tasoshin zinariya da na azurfa waɗanda "uba" Nebuchadnezzar da ke Urushalima ya kwaso daga haikalin Urushalima; shi da fādawansa, da matansa, da kwarakwaransa, sun sha daga gare su sa'ad da suke yabon "allolin zinariya, da na azurfa, da na tagulla, da na bakin karfe, da na itace, da na na dutse"—ba shakka da gangan ne na raini da rashin biyayya ga Allah na sama da na Yahudawa. "A cikin sa'a nan sai yatsun hannun wani mutum suka fito, suka rubuta daura da alkukin a kan filastar bangon fadar sarki." Sarki ya ga hannun da ya rubuta, ko da yake bai iya karanta abin da aka rubuta ba, sai ya firgita sosai har "gabobin kugunsa suka kwance, gwiwoyinsa kuma suka yi ta bugun juna da juna." Da yake magana da masu hikima na Babila, ya yi alkawari ga duk wanda ya karanta kuma ya fassara rubutun hannu cewa za a mai da shi "mai mulki na uku cikin mulki" - mahaifinsa Nabonidus, shi ne na farko ko da yake ya yi ritaya shekaru da yawa da suka shige, kuma shi kansa na biyu a matsayin mai mulki. Amma sa'ad da ba wanda ya iya karanta ko fassara rubutun kuma ba sarki kadai ya damu ba amma sarakunansa ma suka rude, sarauniya (watakila uwar gidan Belshazzar), da ta ji labarin, ta zo gidan liyafa ta gaya wa

sarki cewa kada ya damu, amma ya aika a kirawo Daniyel, wanda ya bauta wa Nebukadnezzar a irin wannan halin kuma Belshar zai yi "fassara" yanzu. Sa'ad da aka kawo Daniyel, ya fassara mafarkin da bai dace ba da ma'ana, "Allah ya kidaya mulkinka, ya kawo karshensa, an auna ka da ma'auni, aka rasa, an raba mulkinka, an ba da Mediya da Farisa," duk da haka Bellshazzar ya ba da umurni cewa a sa Daniyel saye da shunayya, an sa masa sarƙar zinariya a wuyansa, aka yi shela cewa zai zama sarki na uku. A wannan daren, ya kasance mai kaddara. Domin a cikinta aka kashe Belshazzar, kuma "Dariyus Ba Mediya ya karbi mulki" (vs. 30-31).

Asalin "Dariyus Ba-Made" ya kawo matsala ga marubuta da masana tarihi. Darius sunan Farisa ne gama gari. Amma a wannan misalin, ana kiransa "Madiya" kamar dai ya bambanta shi da sauran sarakuna da sunan Dariyus. Ya sake faruwa a cikin 11: 1, da kuma a cikin 9: 1, inda aka kira shi "Darius ɗan Ahasuerus, daga zuriyar Mediya, wanda aka naɗa shi Sarkin Kaldiyawa." Kuma littafin apochryphal Tobit yayi magana game da "Ahasurus Sarkin Mediya," wanda ya sa hannu a halaka Nineva (14:15). Ahasuerus na waɗannan nassoshi, duk da haka, ana tunanin ba Ahasuerus ne na Littafin Esther ba, wanda ya yi sarauta bisa Farisa da Mediya (1:1-3), kuma an yi imani da cewa shi ne Sarkin Farisa, Xerxes I na tarihi (486-465 BC). Na karshe ɗan Darius I ne, Mai girma (522-486 BC), wanda aka ambata a Ezra 4:5; 5:6-7; 6:1; Haggai 1:1; Zakariya 1:1, da na Atossa, 'yar Cyrus II, Mai girma (559-530 BC), da aka ambata a cikin 2 Labarbaru 36:22-23; Ezra 1:1-4, 7-8; 5:13-17; 6:3; Ishaya 44:28; 45:1; Daniyel 1:21; 6:28; 10:1 -- dukansu sarakunan Farisa ne. Na ɗan lokaci bayan kawancen Mediya da Farisa, Mediya ne suka fi karfin, kuma an fara ambata sunansu, amma a zamanin Sairus Babba Farisa suka yi karfi kuma aka fara ambata sunansu, kamar yadda yake cikin littafin Esther.

Tun da yake muna da guntu-guntu da bayanai a cikin nassi da tarihin duniya, kuma a wasu lokuta ba su isa mu haɗa su cikin gamsarwa ba, hasashe na ɗan adam ya kasance duka biyun kuma sun saba wa juna. Ra'ayi da aka yarda da shi sosai shi ne cewa Darius Bamadiya da Sairus Mai Girma ɗaya ne, wani lokaci ana kiransu da suna ɗaya wani lokaci kuma da ɗayan. Ya dogara ne akan gaskiyar cewa Mandane, 'yar Astyages, Sarkin Mediya (585-550 BC), ta auri Cambyses I, Sarkin Farisa (600-559 BC), da kuma cewa Cyrus II, Sarkin Farisa (559-530 BC), ɗansu ne, rabin Farisa da rabin Mede. An gaskata wannan, don haka, yana nufin cewa lokacin da ake kiransa Darius shi ma an naɗa shi Bamadiya ne don a bambanta shi da sauran sarakunan Farisa waɗanda ake kira Darius amma ba na Mediya ba da Farisa. Wannan ra'ayi kuma yana ɗaukar Ahasuerus a cikin Daniyel 9:1, uban Darius, a matsayin wani suna na Astyages, kakan Median na Cyrus Mai Girma, wanda da alama daidai ne. A gaskiya ma, duk yana da kyau sosai, sai dai abu ɗaya: bai kula da bambancin da Daniyel ya yi ba tsakanin mulkin Dariyus (Made) da sarautar Sairus na Farisa (6:28), tare da tsohon kamar ya riga ya wuce na karshe.

Wasu za su so su yi watsi da bayanin Daniyel da cewa ba daidai ba ne, kuma cewa babu wani Dariyus Bamadiya -- tun da ba a ambaci sunan wannan a cikin tarihin duniya ba. Duk da haka, matsayin Daniyel ya kasance da ya kamata ya sani fiye da yadda masu sukarsa za su iya sani a halin yanzu da yan abubuwan da suka zo wurinmu don mu tattara su tare. Kuma har yanzu akwai wata yuwuwar da ta cancanci la'akari sosai.

Na farko, 'yan tarihi na dā Xenophon, Herodotus, da Berosus an ce sun ba da labarin faduwar Babila da haka: "Cyrus ya karkatar da Kogin Yufiretis zuwa wata sabuwar tashar, kuma, wasu 'yan gudun hijira biyu suka ja-gorance su, suka tafi da busasshiyar gado zuwa cikin birni, sa'ad da Babila suka yi carousing a wani biki na gumakansu." Na biyu, an ce rubuce-rubucen da aka samu a kwatankwacin kwanakin nan sun nuna cewa sojojin Farisa a karkashin Gobryas sun ci Babila ba tare da yaƙi ba, cewa ya kashe ɗan sarki (wanda shi ne Belshazzar, kuma ɗan sarauta), kuma Cyrus ya shiga daga baya. Na uku, mutane da yawa suna tunanin Darius Gobryas ne, wanda aka ambata a cikin allunan Babila a matsayin wanda ya ci Babila; domin Josephus ya ce wannan Darius ɗan Astyages ne (wanda yake Bamadiya), kuma yana da wani suna a cikin Helenawa (Antiquities, X, 11:4). Haka nan kuma ya kira shi dan uwan Cyrus, wanda gaskiya ne idan shi dan Astyages ne, domin Cyrus jikan Astyages ne, kamar yadda aka gani a cikin sakin layi na sama a kan ikon tsohon masanin tarihi Herodotus. Saboda haka, Darius yana iya kasancewa kawun Cyrus kuma ɗaya daga cikin janar-janar a cikin sojojinsa kuma don haka ya jagoranci Cyrus sojojin da suka ci Babila -- shi ma ya karbi mulkin kuma ya yi sarauta domin Cyrus yayin da na karshen ya shagaltu da yake-yake na arewa da na yamma.

Ko da yake ba shi da ma'auni na zato, abin da ya gabata ba yuwuwa ba ne kawai amma kuma yana da kyau sosai, kuma yana iya yin la'akari da ambaton shekarun Darius wanda, mai yiwuwa, ya fi na Cyrus girma. Daga cikin duk hanyoyin da aka gabatar, shine mafi saukin bayani da marubucin ya sani shine ya fi yin bayani, idan gaskiya ne. Don haka ana ba da ita a matsayin mafi kusantar hasashe har sai idan an karyata ta hanyar shaida ba tukuna zuwa ga marubucin waɗannan bayan ba.

Babi na 6: Darius ya ji daɗin naɗa mulkin (na Mediyawa da Farisa, waɗanda yanzu suka haɗa da Babila). 120 "masu mulki" (ko gwamnonin larduna), da shugabanni uku a kansu, wanda Daniyel ɗaya ne. Daniyel ya zama "fiye da shugabanni da hakimai, . . . sarki kuma ya yi tunanin ya naɗa shi bisa dukan mulkin." Wannan ya jawo masa hassada da makirci, har aka yaudare sarki ya jefa shi cikin kogon zaki. Amma Allah ya käre shi, sai sarki ya jefa masu zarginsa da iyalansu cikin kogon zakuna, inda suka sha wahala, abin da suka yi nufin Daniyel. Da ya ci gaba, Darius ya rubuta doka ga dukan mutanen mulkinsa cewa "a cikin dukan mulkin mulkina mutane suna rawar jiki, suna tsoron Allah na Daniyel." Kuma "Daniyel ya yi albarka a mulkin Darius, da kuma cikin mulkin Sairus Ba'isin."

Babi na 2

BELSHAZZAR

Babi na 7: A cikin shekara ta farko ta sarautar Belshazzar, mai mulkin Babila (watakila 556-55 BC), Daniyel ya yi mafarki na musamman da wahayi da ya rubuta. Sun shafi masarautu huɗu da Nebuchadnezzar ya yi mafarki game da su (Babi na 2)—wato, dauloli na Babila, Medo-Farisiya, Girkawa, da Romawa. A cikin mafarkin Daniyel an kwatanta su a matsayin manyan dabbobi huɗu - azakitare da fuka-fukan gaggafa; wani bear; damisa mai fikafikai huɗu na tsuntsu a bayanta; da na huɗun da ba a bayyana sunansa ba amma an kwatanta shi da "mai ban tsoro, mai karfi, mai karfi kwarai, mai manyan haƙoran karfe; ... yana da kahoni goma." An kuma

kwatanta su da cewa sun "taso daga cikin teku" (aya 3) -- babu shakka "babban teku," ko kuma Bahar Rum (aya 2).

Daniyel ya ga har sai da aka ajiye kujeru (ko, aka jefar da [KJV]) "wanda ya kasance tsohon zamanin ya zauna," wanda "Al'arshi harshen wuta ne, da kafafunsa na wuta" - kamar karusar wuta - "rakuman wuta kuma ya fito, ya fito daga gabansa." An yi masa hidima da "dubban dubbai," kuma a gabansa ya tsaya "dubu goma sau dubu goma". "An saita hukunci, kuma aka buɗe littattafai." Daniyel ya ci gaba da kallo "har aka kashe dabbar [da alama ta huɗu], aka lalatar da jikinta, aka ba da ita don a kone ta da wuta. An kwace mulkin sauran namomin jeji: duk da haka an daɗe rayuwarsu har wani lokaci da wani lokaci. (Wato, kowace masarautu guda uku na farko da suka ci gaba da sarauta, magajinsa ya karbe su kuma ya ci gaba da zama wani ɓangare na irin wannan, har ma a cikin Daular Roma.)

A cikin wahayi na dare, Daniyel ya kuma ga mai kama da ɗan mutum yana zuwa tare da gajimare, ana kawo shi gaban tsofaffin zamanin, aka ba shi "mulki, da ɗaukaka, da mulki, domin dukan al'ummai, da al'ummai, da harsuna su bauta masa. Wannan ya yi daidai da mulkin da Allah na Sama ya kafa kuma ya wakiltar a mafarkin Nebukadnezzar da wani dutse da aka sassare daga dutse ba tare da hannaye ba, yana bugi da lalata siffar da ke wakiltar mulkoki huɗu da aka ambata a sama, ya zama babban dutse da ya cika dukan duniya, kuma ba zai taɓa halaka kansa ba (Babi 2).

A cikin wani wahayin Daniyel "an sa shari'a" (aya 10), da kuma wani, an ce "za a sanya shari'a" (aya 26); amma mahallin sun nuna cewa ba a yi niyya ba game da hukunci na karshe a karshe duniya. A cikin waɗannan lokatai biyu ya bayyana cewa shari'a ce a kan dabba ta huɗu, a "kwace mulkinsa, a cinye, a hallaka ta har karshe" kuma a ba da "mulkin, da mulki, da ɗaukakar mulkokin da ke karkashin dukan sama . . . ga mutanen tsarkaka na Maɗaukaki: Mulkin [waɗanda] mulki ne na har abada, dukan masarauta kuma za su bauta masa kuma." (aya 26-27).

(In ji Nabonidus Chronicle, ya "ba wa Belshazzar amana da mulkin" Babila a hannun Belshazzar wajen 556 K.Z., sa'ad da shi da kansa ya yi yaƙi a tsakiyar Arabiya - inda kuma ya yi shekaru da yawa kuma ba safai ba ne, a Babila kanta. Da alama, Daniyel ya bayyana zamanin mulkin Belshazzar daga lokacin da aka ambata.)

Babi na 8: A cikin shekara ta uku ta sarautar Belshazzar (kimanin 554-53 BC), Daniyel ya sami wani wahayi - na rago da akuya -- ya bayyana ta Jibrilu. Ragon, wanda yake wakiltar mulkin Mediya da Farisa, yana da kahoni biyu, ɗaya yana wakiltar Mediyawa, ɗayan kuma wanda ya zo na karshe kuma ya fi girma, yana wakiltar Farisa. Kuma bunsurun, wanda yake wakiltar mulkin Girka, ya fusata da ragon da hasala marar iyaka, ya karya kahoninsa biyu, ya jefar da shi, ya tattake shi. Sai akuyar, wadda ake ganin kamar tana da kaho ɗaya kawai da za a fara da shi -- mai girma (tsakanin idanunsa) -- ya ɗaukaka kansa sosai; Sa'ad da ya yi karfi, sai babban kahon ya karya, waɗansu kahoni huɗu na musamman suka fito wajen iskoki huɗu na sama. Babban kaho (Sarkin farko na daular Grecia [aya 21] a bayyane yake shine Alexander the Great, wanda ya ci Mediya da Farisa. Kuma kahoni huɗu suna wakiltar masarautu huɗu waɗanda za a raba

mulkinsa tsakanin manyan hakimansa huɗu bayan mutuwar (323 BC) - Makidoniya da zuwa Cassander (bayan mutuwar mahaifinsa, Antipata, 3 BC); Kananan, zuwa Lysimachus (323 da 301, bi da bi; Siriya da dukan Gabas, zuwa Seleucus (312 BC); da Masar da Libya, zuwa Ptolemy (323 BC).

Tsakanin sashe na babin (aya 9-14) an kebe shi ne ga karamin kaho wanda ya fito daga daya daga cikin sassan mulkin Alexander, wanda ya yi girma kwarai a kowane fanni, gami da “kasa mai daraja” (Falasdinu), da ake magana da ita a cikin 11:16,41 (cf. Irmiya 3:19; Ezekiel, 150:6). A fili, wannan kahon Antiochus Epiphanes, sarkin Suriya (175-163 BC), kuma babban jikan Seleucus I, wanda aka ambata a cikin sakin layi na sama kawai kamar Seleucus). Wannan Antiochus ya yi kokarin ya Hellenawa Yahudiya kuma ya kawar da addinin Yahudanci. Saboda haka, nassin nassi ya ce wannan kahon ya daukaka kansa har ma da “Shugaban runduna” (wato Jehovah), kuma “ya dauke masa hadaya ta konawa ta kullum, aka rurrushe wuri na Wuri Mai Tsarki.” Kuma mai masaukin baki [Ibran. an ba da mutanen tsarkaka zuwa gare shi [kahon] tare da hadaya ta konawa ta yau da kullum ta wurin ketarewa [saboda ridda daga wajen wasu Yahudawa bayan sun dawo daga zaman bauta a Babila (dubi Maccabee 1:11-15)] kuma ya jefar da gaskiya a kasa, ya yi jin dadinsa kuma ya ci nasara.” Wannan zai kasance na “safiya dubu biyu da dari biyu” (dari uku) Kwanaki 1150, kaɗan kaɗan na ko dai bakwai ko kuma 3 1/2 shekaru - wataƙila har zuwa lokacin da Yahuda Maccabeus ɗan kishin kasa ya sami damar kwace Urushalima, ya tsarkake Wuri Mai Tsarki (haikali), kuma ya sake kebe shi don bauta ta al'ada a kusan shekara ta 164 K.Z.

NOTE: Karshen ra'ayi yana da alama ya sami tagomashi daga lissafin Littafin 1 Maccabees, wanda aka rubuta tarihin tarihi a cikin tsarin mulkin Girka - wato, daga sake fasalinsa bayan wasu shekaru bayan mutuwar Alexander the Great da farkon daular Seleucid, tare da Seleucus I (312 BC). Ya bayyana cewa Antiochus Epiphanes ya zama sarki a shekara ta 137 ta mulkin Girka (Babi 1:10), ko 175 BC; cewa ya shiga Urushalima daganimaWuri Mai Tsarki a shekara ta 143 (1:20-28), ko 169 BC; cewa ya sake shiga cikin shekara ta 145 (167 K.Z.), a wannan karon yana kazantar da Wuri Mai Tsarki da kuma kawo karshen hadayun konawa, da dai sauransu, kafin watan Kislev, lokacin da a rana ta 15 aka kafa bagadi na arna mai bankyama a kan bagadin Yahudawa kuma a rana ta 25 aka miƙa hadayun arna a kansa (1:4); da kuma cewa a ranar 25 ga Kislev a shekara ta 148 (164 K.Z.), Yahuda Makabi da 'yan'uwansa sun iya shiga Urushalima, su tsarkake Wuri Mai Tsarki, suka sake kebe shi, da kuma maido da ibadar Yahudawa ta halal (4:36-61)—abin da ya fi shekaru uku bayan da aka kazantar da Wuri Mai Tsarki na farko.

Babi na 9: A cikin shekarar farko ta Dariyus ɗan Ahasurus, na zuriyar Mediya (dubi 5:31), wanda zai fara a shekara ta 538 K.Z., shekaru 68 bayan an kai Daniyel da wasu zuwa Babila, ya fahimci daga “littattafai” (lalle 2 Labarbaru 26:21; Irmiya 25:12-10) shekaru, ko kuma na karin shekaru biyu kawai idan ya kamata a kidaya daga korar Daniyel wanda, kamar yadda tarihin ya ce, ba adadi mai yawa ba ne amma matasa ne kawai "na zuriyar sarauta da na manyan mutane" (1: 3-4) - ba a ambata ko Irmiya ko a cikin 2 Sarakuna ba a cikin tarihin korar jama'a.

Labarin Irmiya ya karanta kamar haka: “Wadannan su ne mutanen da Nebukadnezzar ya kwashe su bauta: a shekara ta bakwai [957 K.Z.] Yahudawa dubu uku da ashirin da uku; a shekara ta goma sha takwas ta sarautar Nebukadnezzar [586 BC] ya kwashe mutum dari takwas da talatin da biyu daga Urushalima; a cikin shekara ta ashirin da uku da tamanin da haihuwa, Nebuzaradan, shugaban Nebuchadnezzar. daga cikin matsaran suka kwashe Yahudawa dari bakwai da arba'in da biyar bauta: dukansu dubu huɗu da dari shida ne.” (Irmiya 52:28-30).

A cikin 2 Sarakuna rikodin yana kama da juna amma tare da bambance-bambancen da ke buƙatar lura. Maimakon shekara ta bakwai ta sarautar Nebukadnezzar kamar yadda yake a lissafin Irmiya, 2 Sarakuna suna da shekara ta takwas (24:12). Daya na iya ƙidaya daga farkon balaguron, ɗayan kuma daga kusa. Har ila yau, maimakon Irmiya 3,023 da aka kama, 2 Sarakuna ya ba da “dubu goma” (24:14-16) -- Labarin Irmiya “watakila ya haɗa da mafifitan duka.” Bugu da kari, maimakon shekara ta goma sha takwas ta sarautar Nebukadnezzar kamar yadda yake a Irmiya, 2 Sarakuna suna da shekara ta goma sha tara (25:8-12) - tare da wannan bayanin da ya dace. Harin da Irmiya ya yi a shekara ta ashirin da uku ta sarautar Nebukadnezzar, 2 Sarakuna bai faɗi kwanan wata ba kuma bai ambata adadin mutane 745 da Irmiya ya ce Nebuzaradan ya kama shi ba. Har ila yau, na ƙarin adadin da Nebuzaradan ya kai Nebukadnezzar a Ribla, hedkwatarsa ta yamma a Suriya, wanda ya kashe su a can, 2 Sarakuna ya lissafa 72 (25:18-21), yayin da Irmiya ya lissafa 74 (52:24-27).

Sa'ad da Daniyel ya gane cewa lokacin hijira na Yahudawa da na “kulawar Urushalima” ya kusa kusa, ya mai da fuskarsa “ga Ubangiji Allah, domin ya bidi ta wurin addu'a da roke-roke, da azumi, da tsummoki, da toka,” yana faɗin zunuban mutanensa waɗanda ke da alhakin zaman talala, yana rokon Allah da ya juyo daga fushinsa, ya gafarta masa, sa'an nan kuma ya haskaka fuskarsa ga Ubangijinsa, sa'an nan kuma ya sa ya huta. kufai (vs. 3-19).

Kuma yayin da yake magana a cikin addu'a, Jibra'ilu, wanda Daniyel ya gani a baya a cikin wahayi (8:16), ya zo ya koya masa cewa shekaru saba'in na zuwa ƙarshe. bai gama dukan abubuwan da aka wajabta wa mutanensa ba. Maimakon haka, makonni saba'in (wanda aka yi imani da shi yana nufin makonni saba'in na shekaru ko kuma shekaru 490) har yanzu an zartar da hukunci a kan Isra'ila da kuma birni mai tsarki, (1) a gama ketare, da (2) a yi sulhu domin zunubai, (3) a kawo adalci na har abada, (4) don rufe wahayi da annabci, da (5) don a shafe Almasihu (5) a bayyane Mafi Tsarki. Daga fitowar dokar a maido da gina Urushalima har zuwa shafaffe, yarima (hakika Kristi), za a yi makonni bakwai da makonni 62 (jimlar makonni 69, ko kuma shekaru 483) - kuma za a sake gina birnin, ko da yake a lokatai masu wahala (saboda dogon hamayya na abokan gaba, da aka kwatanta a Ezra da Nehemia). Kuma bayan makonni 69, a tsakiyar maƙon da ya gabata (ko shekara bakwai), za a yanke Shafaffe, kuma ya sa hadaya da hadaya ta daina (ba dole ba bayan hadayar da kansa). A cikin wannan maƙon da za a datse shi, Shafaffe zai yi alkawari mai ƙarfi da mutane da yawa -- watakila yana nufin Sabon Alkawari ta jininsa, da za a miƙa wa al'ummar Yahudawa na kusan shekaru 3 1/2 kafin a yi shelarsa ga Al'ummai kuma. Kuma bayan wannan duka, mutanen sarki (watakila Romawa a karkashin Titus a matsayin ɗan sarki, wanda daga baya zai zama sarkin daular Roma) za su zo su halaka birnin (Urushalima), a kan reshe na abubuwan bankyama suna mai da shi kufai, har zuwa ƙarshen ƙaddarar da aka yi mata --watakila suna magana ne game da halakar Urushalima a AD 70 a

karkashin Titus - Kristi da kansa, yana magana game da halakar Urushalima. an fadi ta wurin annabi Daniel.” (Matta 24:15).

Ya kamata a lura cewa makonni 70 ne (1) za su fara da fitowar dokar a maido da sake gina Urushalima kuma (2) za a raba su zuwa lokatai bakwai, 62, da kuma a kan—ko kuma shekara 49, da shekara 434, da kuma shekara bakwai.

Akwai dokoki huɗu da sarakunan Farisa uku suka yi game da dawowar Yahudawa da suka yi gudun hijira da sake gina haikali da Urushalima: (1) Ta hanyar Cyrus Babban, 536 BC (Ezra 1:2-4; 2 Labarbaru 36:22-23); (2) Na Darius Mai Girma, (Hystaspes), 519 BC (Ezra 6:1-12); (3) Na Artaxerxes Longimanus (458 ko 457 BC), (Ezra 7:7, 11-26); Ta Artaxerxes kuma, 445 BC (Nehemiah 1:1; 2:1-8).

Idan muka fara daga AD 26, shekarar baftisma na Kristi, da shafewa da Ruhu Mai Tsarki, da gabatarwar Isra'ila a matsayin 'Dan Allah, Yohanna 1:31-34 (lokacin yana 'dan shekara 30, Luka 3:21-23, haihuwarsa bai wuce 4 BC ba bisa ga kalendar Gregorian mu), kuma mun kiɗaya baya 483 shekaru, shekara bakwai da 5 BC, mun isa shekaru 483 (bakai da shekaru 5). dokar Artaxerxes (ɗan sarauniya Esther, na littafin Esther). Hakanan ya tabbata cewa an gicciye Kristi bayan kusan 3 1/2; shekaru na hidima na kai, ko kuma a tsakiyar mako na 70 na Daniyel, sa'ad da zai "yi alkawari mai karfi da mutane da yawa." A sakamakon mutuwarsa ya zama "matsakanci na sabon alkawari" (Ibraniyawa 9:15), kuma an yi wa Yahudawa wa'azi ga Yahudawa sauran shekaru 3 1/2 na "mako" na 70, ba da daɗewa ba bayan haka aka miƙa shi ga 'yan Al'ummai da kuma Yahudawa – "ga Bayahude da farko, ga kuma Hellenanci" (Romawa 1:16).

Game da "makonni bakwai" na farko na saba'in (shekaru 49 na farko), a lokacin ne aka kammala sake gina haikali da na Urushalima, har da ganuwarta. (ko da yake an fara a baya) - kuma hakika yana cikin lokuta masu wahala, tare da jinkiri daya bayan daya daga adawar makwabta. An gama haikalin da kansa a cikin "shekara ta shida ta sarautar Sarki Dariyus" (Ezra 6:15), a shekara ta 516 K.Z., amma birnin da ganuwarsa ba su kasance ba sai bayan shekaru 72, bayan "shekara ta ashirin ta sarautar sarki Artaxerxes" (Nehemiah 2:1-8) -- a shekara ta 444 K.Z., a kan wata na 25: ga wata shida, ga watan 25 ga watan. daidai da wani ɓangare na mu Agusta-Satumba.

Babi na 10: "A cikin shekara ta uku ta sarautar Sairus, Sarkin Farisa, an bayyana wa Daniyel wani abu," game da "babban yaƙi" (vs. 1-2). Kuma babi na 10, 11, da 12 sun shagaltu da shi. Kwanan watan zai kasance 534 BC, shekaru biyu bayan rukunin farko na Yahudawa sun koma kasarsu a karkashin Ezra, kuma sun fara fuskantar lokuta masu wahala da aka yi magana a cikin 9:25. Wannan sashe yana da ƙarin ƙarin bayani game da Babi na 8 da 9, kuma ya gabatar da cikakkun bayanai game da daular ta huɗu, yana haɓaka wasu fasaloli na Babi na 7. An aika mala'ika zuwa ga Daniyel "domin ya fahimtar da kai abin da zai sami mutanenka a cikin kwanaki na karshe, ga wahayin har tsawon kwanaki da yawa" (10:14).

Littafin Handbook na Halleyfurta cewa a cikin wannan wahayi na karshe "Allah ya daga mayafin kuma ya nuna wa Daniyel wasu abubuwa na gaibi - rikice-rikice da ke faruwa tsakanin

basirar mutane, nagari da mugunta, a kōkarin sarrafa kungiyoyin al'ummai, wasu daga cikinsu suna neman su k̄are mutanen Allah. Mika'ilu mala'ika ne mai kula da Isra'ila (13-21). Wani mala'ika da ba a bayyana sunansa ya yi magana da Daniyel. Girka), da alama Allah ya nuna mala'ikanta (20) da Farisa (20). Daniyel wasu daga cikin hukumomin asirin da ke aiki don komowar Isra'ila ḡaya daga cikinsu ya taimaki Dariyus (11: 1).

Babi na 11: Mala'ikan da ba a bayyana sunansa ba wanda ya yi magana da Daniyel ya ci gaba da cewa: "Yanzu kuwa zan nuna maka gaskiya. Ga shi, sarakuna uku za su tashi a Farisa, na huḡu kuma za su arzuta fiye da dukansu: sa'ad da ya yi karfi ta wurin dukiyarsa, za ya tayar da duka ḡaba da mulkin Girka." (aya 2). An fadi haka ne a shekara ta uku Cyrus Sarkin Farisa (10:1). Ko kuma 534 BC, sa'ad da yake da sauran shekaru huḡu ya yi sarauta, kuma dole ne ya kasance na farko na ukun. Biyu da ke biye da shi za su kasance Cambyses II (530-522 BC) da Darius Hystaspes (522-486 BC). Na huḡu zai kasance Xerxes I (486-465 BC), mafi arziki kuma mafi iko a cikin sarakunan Farisa - wataƙila Ahasuerus na Littafin Esther. Ya mamaye Girka amma aka ci nasara a Salamis (480 BC). Wannan ba shi ne karshen daular Farisa ba, amma ya sanya ta cikin raguwa da Girka a cikin hawan sama har zuwa karshe, Farisa ta fada hannun Sarkin Girka Alexander the Great a shekara ta 330 BC.

Aya ta 3 da ta 4 ta yi magana game da Iskandari Mai Girma da kuma mulkinsa na Girka, yana cewa: "Maḡaukakin sarki kuma za ya tashi, wanda zai yi mulki da girma, ya yi bisa ga nufinsa. Kamar yadda aka koya dangane da Babi na 8 (duba kuma shafi na 8 na waḡannan bayanan), sa'ad da Alexander the Great ya mutu a shekara ta 323 BC, ba a gaji mulkinsa daga zuriya ba amma ya raba tsakanin manyan hakimansa. ḡaya daga cikin waḡannan shi ne Seleucas I Nicator, wanda ya karbi Siriya da dukan Gabas, wanda ya kafa daular Seleucid, wanda ya daḡe har zuwa 63 BC, lokacin da Romawa suka kawo karshenta. Na gaba mai iyawa shine Ptolemy, wanda ya karbi Masar da Libya kuma ya kafa daular Ptolemaic, memba na karshe wanda shine sanannen Cleopatra VII, wanda ya kashe kansa maimakon ḡaukar wulakanci na bayyana a cikin jerin gwanon nasara na Roma bayan ya ci Masar a 30 BC. nasara - kuma ba kasafai ake zama abokan tarayya ba. An kama karamin Yahudiya a tsakiya, wani ḡangare na lokacin da Masar ke mulki da kuma wani lokaci ta Siriya - ko da yake a fili ya fi da cewa da wani yanki na Siriya. A gareta, sarakunan Suriya sarakunan arewa ne kuma na Masar sarakunan kudu ne, kamar yadda ragowar babin ya bayyana.

A cikin aya ta 5, an yi magana game da "sarkin kudu," yana cewa "zai yi karfi," da kuma "ḡayan sarakuna" (wato, wani daga cikin hakimai na Alexander the Great, wato, Seleucus), wanda ya zama "sarkin arewa," kuma "zai yi karfi bisasa" (a sama da Ptolemy, "sarkin kudu"). Har ila yau, a cikin aya ta 6, an ce "a karshen shekaru za su haḡa kansu wuri ḡaya" (wato daularsu za ta kasance), amma ba da gaske don amfanin juna ba. Kuma daga aya ta 7 zuwa akalla aya ta 36, an yi hasashen gwagwarmayarsu da irin wannan daidaitaccen daidaito wanda masu shakka suka ki yarda cewa an rubuta su kafin gaskiya. Halley's Bible Littafin Jagora ya tattara sosai da ma'anar mahimmin mahimman kalmomi da jumlolin tarihi da ake sake buga su anan, kamar haka (farawa da Aya 6):

“Yata” (6): An ba Berenice, ‘yar Ptolemy II, auren Antiochus II [na arewa], kuma an kashe shi.

"Bibin tushenta" (7): Ptolemy III, dan'uwan Berenice, don ramuwar gayya, ya mamaye Siriya, kuma ya ci nasara mai girma (8).

"'ya'ya biyu" ["'ya'yansa", a cikin rubutun Littafi Mai Tsarki] (10): Seleucas III da Antiochus III. (11-12): Ptolemy IV ya ci Antiochus III da babban hasara a yakin Raphia, kusa da Masar (217 BC). (13): Antiochus III, bayan shekaru 14, ya dawo tare da babbar runduna zuwa Masar. (16): Antiochus ya ci Falasdinu. (17): Antiochus ya ba 'yarsa Cleopatra a cikin auren mayaudari ga Ptolemy V, yana fatan ta wurinta ta sami iko da Masar. Amma ta tsaya tare da mijinta, (18-19): Daga nan Antiochus ya mamaye Asiya Karama da Girka kuma sojojin Roma sun ci nasara a Magnesia (190 BC). Ya komo kasarsa aka kashe shi.

“Mai raini” (21-35): Antiochus Epiphanes. (21): Ba magada ba ne, ya hau gadon sarauta bisa yaudara. (22-25): Ya mai da kansa shugaban Masar, wani sashi da karfi da wani bangare na yaudara. (26): Ptolemy VI, dan Cleopatra, dan'uwan Antiochus, ya ci nasara ta hanyar yaudarar batunsa. (27): KasaSigar abokantakar Antiyaku da Ptolemy sun yi yaki da juna cikin ha'inci. (28): Da ya dawo daga Masar Antiochus ya kai hari Urushalima, ya kashe 80,000, ya dauki 40,000, ya sayar da Yahudawa 40,000 a bauta. (29): Antiochus ya sake mamaye Masar. Amma jiragen ruwa na Romawa [“Jirgin Kitim”] sun tilasta masa ya yi ritaya. 30.31 Ya husata a kan Urushalima, ya kazantar da Haikali. (32): Yahudu masu ridda suka taimake shi. (32-35): Abubuwan da ‘yan’uwan Jaruman Maccabee suka yi.

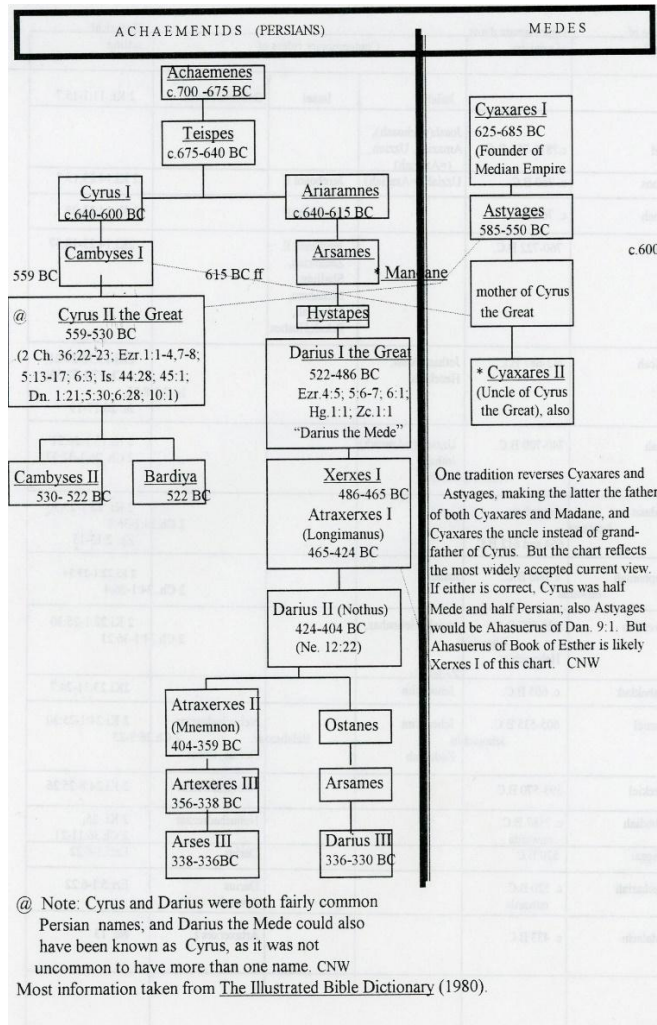
Ayoyi na 36-45 sun kasance babban abin mamaki ga manazarta. Da take nuna ra'ayoyi daban-daban, Halley ta yi tambaya: "Antiochus Epiphanes? Ko Mallakar Mohammedan Kasa Mai Tsarki? Ko makiyin Kristi? Ko duka ukun?" Amma ba dole ba ne ya zama daya daga cikin waɗannan. Maganar har yanzu ita ce rikici tsakanin "Sarkin kudu" da "sarkin arewa", wanda aka fara a farkon babin. Don haka, "lokacin karshe" na Ayoyi ta 35 da ta 40 mai yiwuwa tana nufin karshen mulkin Girka kamar yadda ya wuce zuwa ga Romawa - a shekara ta 63 BC daga Siriya da kuma a cikin 30 BC daga Masar - idan ba har zuwa karshen Antiochus Epiphanes da kansa a shekara ta 163 BC Don haka, mai yiwuwa ayoyin da aka ambata a sama su ne recapitulation da kuma karin rikice-rikice na Siriya, wanda aka kwatanta da wasu minti na Antioch. ya kare a banza a gare shi.

Babi na 12: Amma karshen kowane azzalumi baya nufin wani ba zai taso ba. Kuma Babi na 12 da alama yana duba yanzu, ba zuwa karshen Antiochus Epiphanes ko na mulkin Girka ba, ko ma zuwa karshen mulki na huɗu (daular Romawa) na Babi na 2 da 7, amma har karshen zamani da kansa - mai yiwuwa zuwa tashin maɗaukakin karfi har ma da adawa na duniya gabaɗaya ga mutanen Allah, lokacin da za a kare ta karshe ta hanyar tashin matattu na Allahntaka, bayan ta karshe ta hanyar shiga tsakani na Allahntaka, kuma a karshe za a yanke hukunci ta hanyar Allahntaka. 20:7-15. A cikin sura ta 12 na Daniyel, muna da “lokacin karshe” (aya 4), “karshen waɗannan abubuwan al’ajabi” (V.6), lokacin “lokacin da dukan abubuwa za su kare” (aya 7), “lokacin karshe” kuma (aya 9), da kuma “karshen” (aya 13). Yana da kyau a lura a

cikin aya 4 cewa dangane da lokacin karshe “da yawa za su ruga zuwa kumadaga baya, ilimi kuma za a kara habaka” - mai kwatanta al'ummar tafi da gidanka da fashewar ilimi -- halayen zamaninmu fiye da kowane zamani.

Ayoyi 11-12 sun gabatar mana da wahala da ba za ta iya jurewa ba idan muka yi kokari mu tsara jadawali na karshe daga gare su. Sun karanta: “Daga lokacin da za a kawar da hadaya ta konawa ta yau da kullum, da kazanta da ke kawo kufai, za a yi kwana dubu dari biyu da tasa'in.yana jira, ya zo ga dubun dari uku da biyar da kwana talatin.” Dayan adadi shine shekara uku da kwana 10, sauran shekaru uku da watanni 8 1/2, dayan kuma ya fi guntu sauran fiye da “lokaci, lokatai, da rabi” na V. 7, idan na karshe ya kasance shekaru 3 1/2 kamar yadda aka fahimta gabaɗaya. An yi amfani da na karshe a nan kuma daidai da kwatancin lokaci na Wahayin Yahaya. mutanen Allah, ba tare da an yi nufin zayyana madaidaicin tsawon lokaci ba, amma, idan an kidaya rana a matsayin shekara kamar yadda a cikin wasu lokuta na annabci, kamar yadda yake a cikin Ezekiel 4: 6, a cikin aya ɗaya (11) za mu sami shekaru 1,290 kuma a cikin sauran (12) 1,335 shekaru zai iya komawa baya daga lokacinmu zuwa 6, 19 AD. a matsayin farawa a cikin wani misali, da kuma zuwa 651 AD a cikin wani misali, da alama mafi wuya kuma ko da ba zai yiwu ba, duk da haka, amma me ya sa da biyu Figures, 45 days (ko yiwu shekaru) baya, da kuma sauran ta karewa kazantar Haikali a Urushalima (168 BC), wanda zai kawo mu kawai zuwa 1122 AD da 1167 AD bi da bi, ko, idan muka kwanan shi daga "kyama na halaka" dangane da halakar Urushalima (Matta 24:15), cewa har yanzu zai kawai kawo mu zuwa 1360 AD da 1405, da alama ba a karshen Magana, “abin kyama mai halakarwa” (aya 11), Adam Clarke da wasu masu sharhi sun yi imani da cewa za a yi amfani da su “ga duk wani abu da aka musanya a wurin, ko kuma aka kafa sabani ga farillai na Allah, bautarsa, gaskiyarsa, & c.

Name of Prophet	Approximate dates of ministry	Contemporary rulers of			Historical setting
		Judah	Israel	Babylon/Persia	
					2 Ki. 11:1-15:7
Joel	c.7810-750 B.C.	Joash(=Jehoash), Amaziah, Uzziah (=Azariah)			
Amos	c. 760 B.C.	Uzziah (=Azariah)	Jereboam II		2 Ki. 14:23;15:7
Jonah	c. 760 B.C.		Jereboam II		2 Ki. 14:23-29
Hosea	760-722 B.C.		Jereboam II Zechariah, Shallum, Menahem, Pekahiah, Pekah,Hoshea		2Ki.14:23-18:37
Micah	742-687 B.C.	Jotham,Ahaz, Hezekiah			2Ki.15:32-20:21; 2 Ch.27:1-32:33; Is. 7:1-8:22; Je. 26:17-19
Isiah	740-700 B.C.	Uzziah (=Azariah), Jotham Ahaz,Hezekiah			2 Ki.15:1-20:21 2 Ch. 26:1-32:33
Nahum between 664 and 612 B.C.	somewhere 664 and 612 B.C.	Josiah			2 Ki. 22:1-23:30 2 Ch.34:1-36:1 Zp. 2:13-15
Zephaniah onwards	c. 640 B.C.	Josiah			2 Ki.22:1-23:34 2 Ch. 34:1-36:4
Jeremiah	626-587 B.C.	Josiah, Hehoahaz, Jehoiakim, Hehoiachin, Zedekiah			2 Ki.22:1-25:30 2 Ch. 34:1-36:21
Habakkuk	c. 605 B.C.	Jehoiakim			2Ki.23:31-24:7
Daniel	605-535 B.C.	Jehoiakim Zedekiah	Belshazzar, Darius, Cyrus		2 Ki.24:1-25:30 2 Ch. 26:5-23
Ezekiel	593-570 B.C.				Nebuchadrezzar 2 Ki.24:8-25:26
Obadiah	c. 7587 B.C. onwards				Nebuchadrezzar 2 Ki. 25, 2 Ch. 36:11-21
Haggai	520 B.C.				Darius Ez.5:1-6:22
Zechariah	c. 520 B.C. onwards				Darius onwards Ezr.5:1-6:22
Malachi	c. 433 B.C.				Artaxerxes I Ne. 13

Bayan haka, a cikin aya ta 8 da ta 9, Daniyel ya ce: "Na ji, amma ban gane ba: na ce, ya ubangijina, menene batun wadannan al'amura?Ka tafi, Daniyel; gama magana a rufe take, kuma a rufe take har zuwa lokacin karshe" – wanda kamar ma bai sani ba kafin lokacin. Don haka, aka ce masa: "Amma ka tafi har matuƙar ta kasance; gama za ka tsaya a cikin rabonka, a karshen kwanaki." (aya 13) Kuma, idan Daniel bai iya sani ba har sai lokacin, ba ma bukatar mu yi tsammanin yin haka!

Babi na 3

DARIUS, MEDE

Taswirar da ke sama ta fito ne daga KAmus na LITAFI MAI TSARKI (1980) wanda na yi bayanai daban-daban a kai. Daya, a cikin hannun dama, ya fara: "daya al'ada ta juya Cyaxares da Astyages, yin na biyu ya zama uban duka Cyaxares da Mandane da Cyaxares kawun maimakon kakan Cyrus." Wannan ya dogara ne akan abin da tun daga lokacin na gano kuskuren tunawa da daya daga cikin Lectures na Whelsey da aka buga a cikin Harbinger na Millennial na Satumba 1830, akan tarihin Daular Medo-Persian. Ban tuna cewa Whelsey ya ba wa mutane biyu sunan

Cyaxares maimakon ɗaya - ɗaya uba ɗaya kuma ɗan Astyages. Na tuna abin da ya ce game da ɗan, amma amfani da shi ga uban. Hakan ya sa ba dole ba kuma cikin kuskure don cin karo da ginshiki da sauran bayanan da na yi a kai. Whelsey hakika ya sanya Astyages mahaifin Mandane da Caxares II, amma kuma ɗan Cyaxares I.

Idan na tuna daidai, da ba wai kawai na yi bayanin cewa "Mandane ya auri Cambyses I, kuma ya zama uwar Cyrus Mai Girma," amma da na kara wani cewa "Cyaxares = Darius the Mede = kawun Cyrus II, Mai Girma" - bisa ga Lectures na Whelsey, kuma tare da shaidun da ba a tantance ba ta hanyar takaitaccen bayani na 7.

Yanzu da na fahimci kuskurena da kuma ingantaccen sahihancin laccar Whelsey, ina gabatar da wasu sassa nata, domin in faɗi labarinta na dangantaka ta kud da kud tsakanin Sairus Mai Girma da Darius Bamadiya, ko bayan da Cyrus na Farisa ya jefar da karkiya na Mediya na mahaifin Darius, Sarki Astyages. Domin samun sauƙin bi, za a ba da kananan shugabannin gabatarwa a cikin manyan haruffa. Har ila yau, ana iya shigar da kalmomi ko jimloli masu bayyanawa lokaci-lokaci a cikin maballi. Har ila yau, wani lokacin za a ba da fifiko ta hanyar yin amfani da manyan kira ko karanci, babu ɗayan da ke faruwa a asali.

BAYANI DAGA DAYA DAGA CIKIN KARATUN KARATUN WASA

1. Ba a samun MEDIA akan taswirar Asiya ta zamani. A da, daula ce mai girman gaske, wacce ke kewayen kudu da yammacin gabar Tekun Caspian (tare da Ecbatana, Hamadan na zamani, a matsayin babban birninta). Gabas ya kwanta abin da ake kira Tartary, ko Asiya ta Tsakiya. Farisa ta yi iyaka da Kudu (da Susa, ko Shusan, a matsayin babban birninta), da Assuriya ta Yamma (tare da Nineba a matsayin babban birninta). [Babila kuma ta yi iyaka da makwabciyarta ta kudu Farisa a yamma, kuma Babila ce babban birninta]. . . .

Daga mafi kyawun haske da za a iya jifa a kan batun, ya bayyana cewa Madai ɗan Yafet ɗan Nuhu ya zama mutanen Mediya, jim kaɗan bayan watsewar [daga Babel]. A hankali ta girma ta zama babbar daula, kuma a karshe makwabciyarta mai karfi, Assuriya ta yi nasara a kanta, kuma ta kasance gwamnatin yanki na dogon lokaci. Lokacin da aka rushe daular Assuriya a karkashin Sardanapalus (BC 710), Media ta sake samun 'yanci. Daga wannan lokacin zuwa farkon sarautar Sairus [Farisiya], ya wuce shekaru 176, ciki har da sarakuna biyar da suka gaje su. Dijoces shine sarki na farko. Phraortes ya gaje shi, wanda ya yi mulki shekara 22 kuma ya faɗi a gaban Nineba, yana kokari ya rama mutuwar mahaifinsa.

Dansa, Cyaxares [wanda ya kafa daular Mediya], ya sake komawa gasa na gado, kuma bayan jerin arziki dabam-dabam, tare da Nebukadnessar, Sarkin Babila, ya kewaye Nineba, ya ci ta, kuma ya daidaita da kasa mai girma abin tunawa na jimiri da ɗaukaka. Bayan haka, ya ɗauki makamansa na nasara Kudu har zuwa Masar ta ci Farisa, ya koma Ecbactania [sic] ɗauke da ganima, kuma sarakunan da aka kama.

A karkashin wannan sarki, Media ta zama cikin daularta ta dindindin kuma mai iko. Cyaxares, bayan sarauta na shekaru 40, ya bar kursiyinsa ga ɗansa Astyages, wanda aka kira a cikin nassi

Ahasuerus. Astyages ya aurar da 'yarsa Mandane ga Cambyses, wani sarki. . . na Farisa. 'Ya'yan wannan aure shi ne Cyrus mai ban mamaki, basarake marar aibi da tarihi na dā zai iya fahariya.

FARSA: Kai tsaye kudancin Media yana da yankuna da yawa da aka sani a zamanin dā da na zamani da sunan Farisa [wanda yanzu ake kira Iran, wanda kuma ya kunshi abin da a dā yake Media]. Indiya ta yi iyaka da Gabas, kudu da Daular Assuriya [wanda aka kwatanta daidai da kudu da Tekun Fasha da yamma da daulolin Assuriya], tsayinsa ya kai mil 1,800, da faɗinsa 1,000 [wanda ke kwatanta girmansa a matsayin daula bayan hambarar da Babila da 3] BC (5) daga baya ya yi mulki].

An gaya mana a cikin nassi cewa Farisa, ko Farisa, kamar yadda ake kira da Daniyel, a dā ana kiranta Elam; Elam ɗan Shem ne ya ba da ita a lokacin da Madai ya zaunar da Mediya, sa'ad da aka watse [daga Babila].

A lokacin Ibrahim, mun sami Kedorlayomer, sarkin Elam, ko Farisa, babban sarki a zamaninsa, ya ci mulkokin Asiya da yawa. Daga wannan lokacin ingantaccen tarihin su ya bace. Watakila Assuriyawa sun mallake su, waɗanda suka ɗauki dukansu a gabansu kuma suka kasance daɗaɗɗen batu. Daga baya sun kwato 'yancinsu; amma nan da nan aka wajaba a sake ba da shi ga Mediyawa, kamar yadda na riga na lura, kuma na kasance mai hidima a gare su, ta wurin sarakunansu na asali, har zuwa lokacin Sairus. Cambyses, na gidan sarautar Achemenus, ya auri Mandane, 'yar Astyages, Sarkin Mediya, kuma ya zama mahaifin Cyrus, wanda aka haifa don yantar da kasarsa daga bauta [ga Mediya, mulkin sarkinsu, Astyages, mai tsanani kuma ba a yarda da shi ba har ma a cikin Mediyawa], don maido da zaman talala na Urushalima, kuma ya kafa mafi iko a Asiya.

II. An haifi CYRUS a shekara ta kafin Kristi a shekara ta 599. Sa'ad da yake ɗan shekara 12, ya bi mahaifiyarsa Mandane zuwa kotun Media. Ba da daɗewa ba Astyages ya fara sha'awar bayyanar jikansa na alkawarin, ta yadda ya rike shi a Media, inda ya zauna na shekaru huɗu ko biyar. Matashin shuka . . . Ya yi alkawarin zama babban itacen al'ul. Halin da yake damun sa, da saukin fitarsa, da gaskiyar zuciyarsa, da kuma bajintar da yake da ita, ya burge kotun da sansanin, da falon. Mediyawa, masu daraja da jahilai, sun tabbatar da abin da suka makala cewa Cyrus ya cancanci ya sa kambin, idan ba a kaddara shi ba, [wanda ya yi, har ma a kansu, tare da taimakon wani ɓangare na sojojinsu].

Sa'ad da yake ɗan shekara 17 ya koma fadar mahaifinsa, albarkar Mediya kuma ta bi shi, kuma Farisa na kasarsa sun marabce shi da kwazo. A cikin yake-yake masu ban sha'awa waɗanda a wasu lokuta aka yi da al'ummai maƙwabta, Cyrus ya kasance mai nasara koyaushe, koyaushe yana ba da kyauta ga jajirtattu, kuma a koyaushe yana jin kai ga waɗanda suka ci nasara. Yayin da mahaifinsa Cambyses ya tsufa, a hankali ya haɗa Cyrus da shi a cikin gwamnati, nauyin da ya wajaba ya ɗauka. A haka ya rayu har ya kai shekara 40. Amma ficewar rayuwarsa ba ta kasance a banza ba; wani sabon zamani a cikin dabarun soja na Farisa ya fara da shi. An kafa tsarin horo wanda, cikin kankanin lokaci, ya ba Farisa zama mafi kyawun sojoji a Asiya. An haɓaka fasahar zaman lafiya, wayewa ta ci gaba da sauri, kuma wannan ɗan adam, bayi, da marasa

mahimmanci, a karkashin hazakar Cyrus, ba zato ba tsammani ya zama abin ban tsoro har makwabtansu suka zarge su da cewa sun riga sun nemi mulkin Asiya.

CYRUS DA CYAXARES: Astayages, Sarkin Mediya, [bayan Farisa ta kore shi], ya mutu, kuma ya bar mulkinsa ga dansa, Cyaxares [wanda za mu iya kiransa Cyaxares II], wanda ya girmi Sairus shekara daya [wanda abokantaka na kud da kud da juna ya kulla a cikin shekarun da Cyrus ya kasance a cikin kotu a Ecbatana, ba tare da jin tsoro ba]. Neriglissar, Sarkin Babila, . . . sun yi tunanin mutuwar Astyages wani rikici mai kyau don nufin kawar da bugun jini a ikon Media mai girma, ya dauki nauyin sojoji 250,000 daga yankuna masu yawan gaske a yammacin Euphrates, kuma ya sanya kansa a kan su. Cyaxares II da a kwanan nan ya karbi ragamar gwamnati [a bayyane yake tare da amincewa da albarkar Cyrus], ya firgita daidai da dimbin shirye-shiryen da suka yi, wanda ba wai kawai za su kwace masa kambi da daular ba amma kwatsam don kashe tsammaninsa mai ban sha'awa Media zai tashi zuwa daular Asiya [wanda a bayyane yake tunanin za a iya yi tare da Farisa]. Bai firgita ba, saboda mummunan rikicin, da sauri ya tattara sojojinsa, tare da warware matsananciyar tsayin daka, kuma ya aika da taimako zuwa Farisa, tare da bayyana bukatar a saka hannun Cyrus tare da umarnin mataimaka.

Bukatar ta gamu da cika alkawari. Daga yadda Cyrus ya dauki sojojinsa na musamman, za mu iya dauka cewa hazakarsa da ya rigaya ya amince da ita, wannan babban makircin nasara da ya kashe daga baya . . . Lokacin da aka kashe duka, sun kai 31,000. Rundunar da aka nada ta haka, za ta iya samun manyan nasarori.

A kan wannan jikin, Cyrus ya haɗu da kawunsa Cyaxares, yana shirin tafiya. A cikin umarnin haɗin gwiwa, sun matsa zuwa kan iyakokin Assuriya, bayan Cyrus ya rage Sarkin Armeniya, daga tawaye, ya samu a cikin mahaifinsa abokin tarayya maras motsi, kuma a cikin da, Tigranes mai ban sha'awa, abokin kirji.

Neriglissar, Sarkin Babila, bayan da ya tattara manyan sojoji masu aikin kafa 200,000 da dawakai 60,000, suka haura zuwa Mediya kuma suka gamu da Mediya da Farisa, waɗanda ba su kai rabin adadinsu ba, ba da nisa da iyakar dauloli biyu ba. Aka yi yaƙi gama-gari, kuma Sairus ya ci nasara gabaki ɗaya. Domin ko da yake Cyaxares yana da umarni daidai, duk da haka kwararren kwararren Cyrus ya nema kuma ya sami karramawar laurel.

An kashe sarkin Babila mara tausayi, . . . Aka bar sansaninsa zuwa ga Mediya da Farisa. . . Nan da nan Laborosoarchod ya cika sarautar Babila, wanda zaluncinsa, a cikin yan watanni, ya bukaci talakawansa da su nemi mafita ta karshe, ta hanyar sadaukar da shi don daukar fansa. . . . Belshazzar [ɗan kuma sarkin Nabonidus, wanda ba ya yawancin lokaci, ya bar wa dansa nauyin sarauta] ya zama rawani a madadinsa. . . .

A halin da ake ciki, Cyrus ya bi da wani shiri mai karfi na ayyuka don rage karnukan Assuriyawa, kuma a hankali ya shirya tafiya Babila ba tare da cikas ba. . . . sanannen yaƙin Thymbra . . . ya tabbatar da sunansa a matsayin jarumi na farko akan gidan wasan kwaikwayo na duniya. Wannan yaƙin ya yanke shawarar makomar Karamar Asiya. Sairus ya bi dukiyarsa: Larabawa da Suriya sun yi nasara a gabansa, har zuwa dadewa, Babila mai girma ta tsaya ita kadai a bakin

Kogin Yufiretis, kuma ta yi fushi da mai nasara, tana fushi da nasarar da ya yi a baya, kuma ta ki yunkurinsa na gaba.

Ya kafa sansani a gaban birnin, ya fara yaƙi akai-akai. . . . A wani dan tazara da birnin, akwai manyan tafkunan ruwa, da aka hako domin karbar ruwan kogin Furat, da kuma kare illolin da ke haifar da ambaliyar ruwa lokaci-lokaci. Canals da yawa sun samar da sadarwa tsakanin waɗannan tafkunan ruwa da kogin. Ta hanyar buɗe waɗannan magudanan ruwa, ana iya juyar da ruwa cikin sauƙi daga hanyarsa ta yanayi, gadon kogin ya bushe, kuma a buɗe hanyar shiga tsakiyar birnin a buɗe.

Ana gudanar da bukukuwan jama'a na Babila da hargitsi, buguwa, da lalata, kuma ana ci gaba da yin kwanaki da yawa ba tare da tsangwama ba. Sairus ya zaɓi daren da ya gabaci ɗaya daga cikin waɗannan bukukuwa don aiwatar da shirinsa. .

Sa'ad da Sairus ya mallaki birnin ba tare da jayayya ba, [Allah ya katse shaye-shaye da biki na Belshazzar, da sarakuna da matan mulkinsa, da rubutun hannu na allahntaka a bango, wanda Daniyel ya fassara masa da ma'ana Belshazzar aka auna shi da ma'auni, aka sami rashi, aka raba mulkinsa, aka ba Mediya da Farisa.

Sairus ya riga ya kasance a kofar gidan. Aka yi kararawa, Belshazzar mugun nan, yana ta gudu daga cikin falon, da takobi a hannunsa, Farisawa suka tarye su, nan take suka yanyanke shi da dukan barorinsa. . . .

Mutuwar Belshazzar . . . ya sanya lokaci zuwa daular Assuriya ta biyu, BC 536. Rage Babila ya biyo bayan mika wuya ga dukan yankunan Assuriya, kuma daular Cyrus ta yi iyaka da Arewa da Tekun Caspian da Black Sea, Gabas da Indiya, Kudu ta Tekun Arabiya [Bahar Rum] da Habasha, da Yamma ta Lybia, Bahar Rum, da Archipelago; fahimtar Asiya Karama, Siriya, Masar, Arabiya, Assuriya, Armeniya, Media, da Farisa; . . . . Cyrus da Cyaxares, ko kuma, kamar yadda aka kira shi a cikin Nassi, Darius Bamadiya, cikin ɗan gajeren lokaci ya kafa gwamnati a kan tushen da ba za a iya motsi ba. Sun raba daular zuwa larduna 120 bisa ga Annabi, suka naɗa hakimai ko hakimai a kansu. . . .

CYRUS KADAI: Shekaru biyu bayan faduwar Babila, Cyaxares, kawu, da Cambyses, uban Cyrus, ya mutu, kuma shi kadai ne shugaban sabuwar daular, BC 534.

KARIN BAYANI AKAN DARIUS THE MEDE

1. YUSUFUS: "...Amma sa'ad da Dariyus ya ci Babila, kuma da shi da ɗan'uwansa Sairus, suka kawo karshen mulkin Babila, yana da shekara sittin da biyu. Shi ɗan Astyages ne, yana da wani suna a cikin Helenawa. (Ant.X, 11, 4.)

2. BAYANIN BABBAN BAYANI: "Ka'idar da ta sami tallafi mafi girma a cikin waɗanda suka kiyaye zamanin Daniyel shine cewa Dariyus Bamadiya shine Cyaxares II" - don haka, ɗan Astyages kuma kawun Cyrus.

"Mun san cewa 'Gobaru,' ko 'Oybaru' - 'Gobryas' a Girkanci - Cyrus ya nada shi gwamna lokacin da ya ci Babila, kuma, a cikin rubutun Sindschirli abubuwan tunawa, Gobryas, _____ ko _____, ba kamar Darius ba ne, _____." NOTE: Ana maye gurbin guraben rubutu don rubutun da ba za a iya kwafi da kayan aikin mu ba.

3. INTERNATIONAL STANDARD LITTAFI MAI TSARKI ENCYCLOPEDIA (wanda aka nakalto ba tare da yin amfani da alamar ambato ba): Darius Bamadiya (Dan.6:1; 11:1) dan Ahasuerus (Xerxes) ne na zuriyar Mediya (Dan.9:1). Ya karfi gwamnatin Belshazzar Ba Kaldiyawa sa'ad da wannan basarake ya mutu (Dan.5:30-31; 6:1), aka naɗa shi sarki bisa mulkin Kaldiyawa.

Daga Dan.6:28 za mu iya dauka cewa Dariyus ya yi sarauta tare da Sairus. A wajen littafin Daniyel, ba a ambaci sunan Dariyus Bamadiya ba, ko da yake akwai dalilai masu kyau na nuna shi da Gubaru, ko kuma Ugbaru, gwamnan Gutium, wanda aka ce a cikin tarihin Nabunaid-Cyrus cewa Cyrus ya naɗa shi gwamnan Babila bayan an kama shi daga hannun Kaldiyawa.

(a) Gubaru yana yiwuwa fassarar Darius ne. Haruffa masu tsattsauran ra'ayi a cikin Larabci suna nufin "sarki," "mai tilastawa," da "mai hanawa." A cikin Ibrananci, tushen tushen yana nufin "ubangiji," "farka," ko "sarauniya": a cikin Aramaic, "maɗaukaki," "maɗaukaki."

(b) Gutium wata kasa ce da ke arewa da Babila kuma tana iya kasancewa a zamanin Sairus wani yanki na lardin Mediya.

(c) Amma ko da Gutium ba na Mediya ba ne a lokacin, al'adar sarakunan Farisa ne su naɗa Mediya da Farisa a matsayin manyan ma'aikata da kuma kwamandan sojoji. Don haka Darius - Gubaru na iya zama Mede, ko da Gutium ba ya cikin Media daidai.

(d) Tun da Daniyel bai taɓa kiran Dariyus sarkin Mediya ba, abin da take ko matsayinsa bai dace ba kafin a naɗa shi sarki bisa mulkin Kaldiyawa. Tun da mulkin Kaldiyawa bai haɗa da Media ko Farisa ba, babu wata shaida a cikin Littafin Daniyel cewa marubucinsa ya taɓa nufin cewa Dariyus Bamadiya ya taɓa yin sarauta [ko bai yi sarauta ba] bisa Media ko Farisa ba. [Bai faɗi komai ba game da magabatansa sai dai cewa shi Bamadiya ne, amma ya bayyana a fili cewa shi babban mutum ne a haɗin gwiwar Mediya da Farisa.]

(e) Gubaru ana kiransa gwamna (pihatu), kuma Dariyus Bamadiya, sarki, ba ya hana a gane shi; domin a zamanin da da daulolin gabas, ana kiran hakimam larduna da biranen sarakuna. Bugu da kari, a cikin yaren Aramaic, ba za a iya samun kalmar da ta fi dacewa fiye da "sarki" da za ta iya naɗa mai mulkin wata karamar hukuma, ko lardin daular ba.

(f) An ce Darius yana da sarakuna 120 a karkashinsa bai ci karo da wannan ba; domin kalmar Farisa "satrap" ba ta da iyaka, kamar dai kalmar Ingilishi "gwamna." Baya ga haka, ance Gubaru ya nada pihatus a karkashinsa. Idan mulkin Kaldiyawa da ya karɓa ya kai girman na Sargon [722-705 BC, "sarkin Assuriya" (Ishaya 20:1) mai yiwuwa ya naɗa 120 daga cikin waɗannan masu mulki cikin sauki; don Sargon ya ba da sunayen birane 117 na birane da kashashe waɗanda ya naɗa hakimansa da hakimansa.

(g) Al'ummai, al'ummai, da harsunan babi na 6 ba su da adawa da wannan ganewa; Domin ita kanta Babila a wannan lokaci Kaldiyawa, Larabawa, Suriyawa, da Yahudawa suke zama, kuma mulkin Kaldiyawa ya rungumi Assuriyawa, da Elamiyawa, da Finisiya da sauran su a cikin iyakarta.

(h) Wannan ganewa yana kara goyan bayan gaskiyar cewa babu wani mutum da aka sani ga tarihi da za a iya nufi da kyau. Wasu, hakika, sun dauka cewa Darius Bamadiya ya yi tunani a cikin abubuwan da suka gabata na Darius Hystaspis; amma wannan ya zama ba zai yiwu ba tun da hali, ayyuka, da daular Darius Histaspis, waƙanda muka san su sosai daga abubuwan tarihinsa da na tarihin Girkanci, ba su yi kama da abin da Daniyel ya ce game da Darius Bamadiya ba.

[Karshen magana daga International Standard Bible Encyclopedia.]

POSTSCRIPT

A haƙe akwai karin shafi ɗaya tare da ginshiki daga KAMUS ɗin LITFAFI MAI TSARKI (1980), tare da gyaran gyare-gyare. Suna wakiltar kyawawan abubuwan da za a faɗi a cikin ainihin bayanan da ba don tunawa da kuskure ba na ɗaya daga cikin Laccocin Whelsey da aka buga a cikin Harbinger na Millennial na Satumba 1830, akan tarihin Masarautar Mediya da Farisa.

LABARI NA HIKIMA AKAN XERXES DA AHASUERUS

Rubutun Xerxes kofari ne na fassara zuwa Girkanci, kuma daga wannan zuwa Turanci, kalmar Farisa Khshayarsha. Wannan kalma a cikin Ibrananci ta ɗauki nau'i wanda a karshe aka yi amfani da shi don samar da Ahashawerosh, kuma a fassara a cikin Turanci kamar Ahasuerus. Kalmar Ibrananci, kuma mai yiwuwa Farisa, an ce tana nufin "sarki." Ana iya amfani da shi azaman suna ko take. An yi amfani da ita a cikin Littafin Esther da wata kalmar Ibrananci da ke nufin sarki ko mai ba da shawara, domin mu sami furcin nan "Sarki Ahasurus" (1;2,9,16,19; 2:1,12,16,21; 3:1,6,7,8,12; 3:1,6,7,8,12; 6:2; 7:5; 8:1,7,10;0,12:3,10,12;

Babi na 4

Annabci - Masarautu Daniyel Babi na 7

1. Kamar yadda Daniyel ya kwatanta: Wannan babin yana ɗauke da mafarki da wahayi da ke da ma'ana da mafarkin Nebuchadnezzar a Babi na 2, amma da wasu karin fannoni. A cikin wahayin Daniyel ya ga namomin jeji huɗu waƙanda ke wakiltar mulkokin duniya huɗu masu jere, wanda madawwamin mulki da aka karɓa a sama daga "zamanin zamanin" da "mai kama da ɗan mutum" ya gaje shi. Ta yarda ɗaya waƙannan suna wakiltar mulkoki iri ɗaya da aka kwatanta a mafarkin Nebuchadnezzar, fara da Babila da kuma Nebuchadnezzar a matsayin sarkinta. In ji Daniyel, an ba da wannan mulkin ga "Madiyawa da Farisa" (5:28), waƙanda aka wakilta a nan da kuma sauran wurare a matsayin masarauta ɗaya na al'ummai da aka haɗa (dubi 6:8,12,15; Esther 1:1-3,14,18-20; 10-2) – daular Medo-Persian, idan ka yarda. Kuma a lokacin da ta mamaye daular Babila, Dariyus Bamadiya ya karɓi mulkin (5:28; cf. 11:1). Sa'an nan a cikin 'yan

shekaru, bisa ga tarihin duniya, lokacin da na karshen ya mutu, Daniyel yayi magana game da "sarautar Sairus Ba'isin" kamar haka (6:28; cf. 10:1).

2. Kamar yadda Furotesta masu ra'ayin mazan jiya suka Fassara Game da Roman Katolika da masu sassaucin ra'ayi: Ra'ayin gargajiya na masu fassarar Furotesta shine cewa masarautu huɗu masu zuwa na Babi na 2 da na 7 sune Babila, Medo-Persian, Grecian (ko Makidoniya), da Daulolin Romawa, tare da daulolin duniya na biyar na Kristi, wanda aka kafa a zamanin sarakunan Romawa. Amma Roman Katolika da masu fassara masu sassaucin ra'ayi sun dauki Mediya da Farisa a matsayin dauloli biyu maimakon ɗaya, don haka ya sa Daular Girka ta zama ta huɗu, Isra'ila kuma ta zama ta biyar. Roman Katolika suna yin shi da farko don magance fassarar Furotesta na gargajiya cewa "karamin kaho" na dabba na huɗu (7:8,19-26) yana wakiltar Papacy da dangantakarsa da Daular Roma. Kuma masu fassara masu sassaucin ra'ayi waɗanda ba na Katolika ba suna yin haka domin ba su gaskata da annabcin annabci ba, wanda za su amince da shi idan sun yarda daular duniya ta huɗu ta Babi na 2 da 7 ta zama ta Roma. Domin daular Roma ba ta gaji Girkawa ba sai a karni na farko BC, tare da sarautar Siriya a shekara ta 63 BC da Masar a shekara ta 30 BC, kuma sun yi iƙirarin cewa an rubuta littafin Daniyel a karni na biyu BC.

3. Fassara masu sassaucin ra'ayi da Katolika ba su da karfi kuma ba su da tasiri: Yin Grecian maimakon daular Roma ya zama na huɗu da Daniyel ya nufa ba ta wata hanya ta warware matsalar Katolika da masu sassaucin ra'ayi. Domin Daniyel ya kwatanta dauloli uku ne kawai na duniya, ba huɗu ba, da za su gaji Babila, amma tarihi ya nuna cewa Romawa ma daular duniya ce, kuma na karshe da ya gaji Babila.

Har ila yau, a lokacin wanzuwar mulkin duniya na huɗu a jere, Allah na sama zai kafa mulki na dukan duniya da ba za a halaka ko kuma wasu mutane su kwace ba (2:34-35; 44-45; 7:13-14,27). Wannan masu sassaucin ra'ayi da Katolika za su yi mulkin Isra'ila. Amma ba a kafa wannan a zamanin sarakunan Girka ba. An kafa ta a Sinai a karni na 15 BC, kuma ta zo karshe a AD 70 tare da halaka Urushalima da sojojin Roma, a zamanin sarakuna ko sarakunan Romawa. Kuma idan muka yi la'akari da farkonsa kamar ya kasance a cikin karni na 2 BC a lokacin Yahuda Maccabeus da mabiyansa suka sami 'yancin kai daga yankin Siriya na daular Girka, kamar yadda masu fassarar da aka ambata a sama suka yi, har yanzu ya kare a AD 70, kuma ba ta dawwama. Haka ma da ta kasance daular duniya.

Kari ga haka, idan muka yi la'akari da Mulkin duniya na biyar a matsayin na Kristi na Isra'ila ta ruhaniya, kamar yadda ya kasance—ba na wannan duniyar ba (Yohanna 18:36) – ba a kafa ta ba sai zamanin sarakunan Romawa. Domin Yohanna Mai Baftisma da Yesu da almajiransa, kafin mutuwar Yesu, sun yi wa'azin "a kusa" (Matt.3:2; 4:17' 10:7) ko kuma "ya matso kusa da ku" (Luka 10:7, 11). Kusan watanni shida kafin gicciye shi da tashinsa daga matattu, Yesu ya faɗi cewa "akwai waɗansu daga cikin su da ke tsaye a nan, waɗanda ba za su dandana mutuwa ba, sai sun ga Mulkin Allah yana zuwa da karfi." (Markus 9:1). Bayan haka, bayan tashinsa daga matattu, ya tabbatar wa manzanninsa cewa "za ku karɓi iko sa'ad da Ruhu Mai Tsarki ya sauko muku." (Ayyukan Manzanni 1:8), inda ya ce za a "yi musu baftisma ba da dadewa ba daga nan gaba" (aya 5). Kuma, a ranar Fentakos, kwana goma bayan hawansa zuwa sama, "duk suka cika

da Ruhu Mai Tsarki, suka fara magana da wafansu harsuna kamar yadda Ruhu ya ba su furuci” (Ayyukan Manzanni 2:1-4). Ikon Ruhu ya ci gaba da bayyana ta “al’ajibai da alamu da yawa wafanda aka yi ta wurin manzanni” (aya 43).

Kari ga haka, an gaya wa mahaifiyar Yesu kafin a haife shi, cewa “zai zama mai girma, za a kuma ce masa Dan Madaukaki: Ubangiji Allah kuma zai ba shi kursiyin ubansa Dawuda: shi kuma zai yi mulki bisa gidan Yakubu [Isra’ila] har abada, mulkinsa kuwa ba shi da iyaka.” (Luka 1:32-33). Kuma a ranar Fentakos, ta wurin hurar Ruhu Mai Tsarki, an yi wa’azi cewa an ta da shi daga matattu kuma ya haura zuwa sama domin ya zauna bisa kursiyin Dauda (Ayyukan Manzanni 2:22-36) – wato, ya yi sarauta bisa mutanen Allah, Isra’ila ta ruhaniya, domin Allah, kamar yadda Dauda ya yi wajen sarauta bisa Isra’ila ta jiki. Bayan haka, “masu-tsarki da ’yan’uwa masu-aminci cikin Kristi” an ce an cece su daga ikon duhu kuma “an fassara su cikin mulkin Dan kaunarsa [Allah]” (Kolossiyawa 1:2, 13). Kuma sa’ad da Yohanna ya rubuta Ru’ya ta Yohanna kusa da karshen karni na Kirista na farko, ya ce wa Kiristoci masu karatu, “Ni Yohanna [ne] dan’uwanku ne, mai-shakuwa da ku kuma cikin tsanani da mulki da hakurin da ke cikin Yesu.” (1:9). Wato, mulkin Kristi yana nan kuma ya kunshi wafanda suke “cikin Yesu” – wato wafanda ke cikin zumunci da kuma masu biyayya gareshi. Kuma duk wannan ya kasance a zamanin sarakunan Roma, ba na sarakunan Girka ba.

4. Kammalawa da Ma’ana: Saboda haka, da alama ba makawa daular Roma ita ce mulki na huɗu na Daniyel 2 da 7, lokacin da Allah na sama zai kafa mulki na duniya da na har abada. “A cikin zamanin wafannan sarakunan [Romawa], Allah na Sama za ya kafa wani mulki wanda ba za a taba rushewa ba har abada, ba kuwa za a bar ikonsa ga wata al’umma ba: amma za ta farfasa ta cinye dukan wafannan mulkoki [na huɗun da ke gabansa], ni kuwa zan tsaya har abada.” (2:44). Kuma wannan ya kunshi abubuwan da suka shafi rarrabuwa da “kahoni goma” da kuma wani “karamin kaho” na dabba na huɗu ko mulki, ko za mu iya gane su da tabbaci ko a’a.

5. Rarraba Mulki na Huɗu: A cikin Daniyel sura 2, an wakilta mulki na huɗu da kafafu da kafafu (mai yiwuwa biyu) da yatsu (mai yiwuwa goma) na siffar da Nebukadnezzar ya yi mafarkin. Babu shakka wafannan suna wakiltar rabewar daular Roma zuwa yankunanta na gabas da yamma, wanda ya kunshi masarautu ko larduna “goma”. A cikin Daniyel sura 7, an wakilta mulki na huɗu a matsayin dabba mai kahoni goma (vs.7,20, 24), wafanda aka ce su ne 'sarakuna goma' (kuma, ba shakka, mulkinsu) wafanda suka taso daga ciki ko daga ciki kuma an kwatanta su a matsayin wani bangare na mulkin da aka fada (aya 24). Kuma a cikin Ruya ta Yohanna 17, mun sake da alama muna da Imperial Roma wakilta a matsayin dabba mai "kaho goma" (vs.3, 12, 16). Wafannan suna wakiltar sarakuna goma wafanda a lokacin da aka rubuta Ru’ya ta Yohanna ba su riga sun karbi mulkokinsu ba, amma za su karbi su cikin lokaci don yin sarauta tare da dabba kuma a matsayin wani bangare na mulkinsa ko daular na dan gajeren lokaci da aka kwatanta da “sa’a ɗaya” (vs.12-17), kafin halakar daular.

6. Identity na "Kaho Goma": Kila 'goma' kila ba za a yi niyya da shi don daidai goma ba, amma yana iya zama lamba mai zagaye ta alama ta duk wani adadi mara iyaka amma mai kyau. Kuma a cikin wafanda suka yi tunanin daidai goma ana nufin babu ijma'i kan wanne ne suka hada da shi. Wannan gaskiya ne ga wafanda suka riƙe, mun yi imani da kuskure, Grecian ya zama mulki

na huɗu. Alal misali, Calumet ya ambaci sunayen sarakuna guda ɗaya kamar: (1) Seleucus Nicator, (2) Antiochus Soter, (3) Antiochus Theos, (4) Antiochus Callinicus, (5) Seleucus Ceraunus, (6) Antiochus Mai Girma, (7) Seleucus Philopater, ɗan'uwan Antiochus Epiphanes, wanda ya kasance ɗan'uwan Antiochus Epiphanes, (8) na Siriya. aka ba wa amana, (9) Antigone, da (10) ɗan na karshe, Dimitiriyas, wanda ya mallaki waɗannan larduna, tare da laƙabin sarakuna. Wasu sun bar Dimitiriyas, kuma sun fara da Alexander the Great, ko kuma yin wani bambanci. Kuma dukkansu suna da cakuduar magabata da na zamani, alhali kuwa nassosi sun yi kama da su duka sun zama na zamani.

Akwai irin wannan rashin haɗin kai tsakanin waɗanda suka yi la'akari, mun yi imani daidai, daular Roma ta zama mulki na huɗu na Daniyel 2 da 7. Adam Clarke, alal misali, ya ce "ana lasafta su haka:" (1) Majalisar Dattijai ta Roma, (2) Helenawa, a Ravenna, (3) Lombards, a Lombardy, (4) The Huns, a Jamus (Germany, France, 5) (7) Burgundians, a Burgundy, (8) Saracens, a Afirka da wani ɓangare na Spain, (9) Goths, a wasu sassan Spain, da (10) Saxon, a Biritaniya. Babban Gabatarwa na Horne ga Mahimman Nazari da Ilimin Littattafai Mai Tsarki (1889) ya ba da jerin sunayen fitattun malamai da yawa, ba biyun da suka yi daidai ba ko da yake dukansu suna da wasu gamayya.

Kuma Binciken Littafi Mai-Tsarki na Straub (1935), na babban fa'ida gaɓaɗaya, ya lissafta waɗannan abubuwan tare da karin bambance-bambance da kwanan wata: (1) The Franks, AD 360-749; (2) Ostro-Goths, AD 385-523; (3)

Visi-Goths, AD 398-419; (4) Vandals, AD 429-533; (5) Burgundians, AD 419-534; (6) Saxons, AD 449-457; (7) Suevi, AD 409-585; (8) Gepidi, AD 453-566; (9) Lombards, AD 568-774; da (10) Daular Gabas, AD 595-1453.

Me yasa Straub ke da Daular Gabas tun daga AD 595, ba a bayyana ba. Amma yana iya zama kuskuren rubutu, tare da AD 395 da aka nufa. Domin a wannan kwanan wata, tare da mutuwar Sarkin sarakuna Theodosius, magaji na biyar ga Constantine Mai Girma, an raba daular Roma tsakanin 'ya'yansa biyu, Arcadius da Honorius - Arcadius an ba shi rabin gabas tare da babban birninsa a Constantinople kuma Honorius ya ba da rabi na yamma tare da babban birninsa a Roma. Daular Rum ta Yamma ta zo karshe a shekara ta 496. Amma daular Gabas, ko kuma daular Roma ta Gabas, wacce ake kira daular Byzantine, ta dade har zuwa faduwar Constantinoful ga Turkawa a shekara ta 1453 AD.

Ya zama ana kiranta daular Rumawa daga Garin Byzantium na kasar Girka a mashigin Bosphorus da ya raba Turai da Asiya, ya sake gina shi, ya karfafa shi, kuma Constantine ya canza masa suna, wanda ya kira ta da New Rome kuma ya mai da ita babban birnin daular Rum gaba daya, wadda ta kasance har zuwa rabon daular da aka ambata a sama. Bayan wannan rabe-raben dokokin Romawa da da yawa daga cikin tsoffin al'adun Romawa sun ci gaba da wanzuwa a Gabas, kodayake ba da daɗewa ba Latin ya ba da Hellenanci a matsayin mashahurin harshe, kuma rayuwa da fasaha sun kara zama gabas cikin sauti. Ikilisiya kuma ta kara bambanta a Gabas da Yamma, wanda ya haifar da sabani da yawa kuma a karshe, hutu na yau da kullun da fitar da su a AD 1054 wanda ya dawwama tun daga lokacin.

Maganar kasa, duk da haka, dangane da sarakuna ko masarautu “goma” da alama ba za mu iya sanin ainihin su wane ne ko menene ba, idan adadin na zahiri ne kuma tabbatacce maimakon alama. Ba wai kawai kayyadaddun tsare-tsare da maza suka yi ba ba su yarda da juna ba, babu daya daga cikinsu da alama ya cika dukkan bukatun nassi.

A cikin Daniyel da Ru’ya ta Yohanna, sun kasance sashen daular Roma kafin rugujewarta, kuma dukansu sun hada kai wajen yaƙi da “Waliyai” (Daniyel) da “Dan Rago,” “Ubangiji na iyayengiji, da Sarkin sarakuna” da waƙanda suke tare da shi (Ru’ya ta Yohanna). Kuma a cikin Ru’ya ta Yohanna, ba kawai Dan Rago da waƙanda suke tare da shi suka yi nasara da su ba, amma su kuma, sun ƙi birnin karuwa (Pagan Roma) kuma suka mai da ita kufai a matsayin ƙungiya mai lalata da tsanantawa - don haka, da alama suna wakiltar mulkin da suka zama Kirista kuma sun taimaka wajen shawo kan arna a cikin daular kafin ƙarshen ya rushe. Kuma a cikin Daniyel, an canja mulki daga maƙiyar tsarkaka zuwa waliyai da kansu, kamar yadda yake a daular Roma lokacin da Kiristanci ya yi nasara a kan arna. Don haka, inda Daniyel da Ru’ya ta Yohanna suka bambanta daki-daki, suna kara kawai maimakon saba wa juna.

A cikin Ru’ya ta Yohanna, “goma” asalin sashe ne na “dabar” na “sa’a ɗaya” kafin ta shiga “hallaka” kuma yayin da take yaƙi da tsarkaka. Amma Lombards, da aka ambata a kusan dukkanin jerin sunayen da aka ambata a sama, sun kasance a matsayin masarauta, a cewar Straub, a shekara ta 568 AD kuma ya ci gaba har zuwa AD 774, wanda farkon kwanan wata ya kasance bayan faduwar yammacin daular a AD 496. Kuma har yanzu yana da tsawo bayan da daular ta kare a karni na huɗu AD (wacce ta wuce shekaru 300). A gaskiya ma, farkon kwanakin duk "goma" kamar yadda Straub ya lissafa [AD 360, 385, 398, 429, 419, 449, 409, 453, 568, da 595] sun yi latti don shiga cikin zalunci na mulkin mallaka na Daular Romawa, sai dai na AD, 3 Sarkin sarakuna na Romawa 6. wanda kawai Franks, AD 360-749, za su iya shiga amma ba su yi ba, har ya zuwa yanzu muna da wani rikodin). Bugu da ƙari, "Daular Gabas" irin wannan, wadda ta fara farawa da sarakuna daban-daban a AD 395, ba ta kasance mai tsananta wa Kiristoci ba, amma abokin su ne kuma mai kare su.

A karshe, ban da rashin shiga cikin zalunci na daular, duk goma kamar yadda Straub ya lissafa (tare da fiye da rabi da aka yi a cikin wasu jerin sunayen) sun kasance - ban da Lombards da Masarautar Gabas (na Lombards kawai, idan an gyara ranar farko na Straub don Daular Gabas) - kafin Western Empire ya kare, daga 36 zuwa 1 AD daga 4 zuwa 1 360 daga 1 zuwa 1 500 zuwa 1 360 daga AD. Shekaru 23 kafin faduwar sa. Yanzu - idan rana ɗaya ta kai shekara ɗaya, kamar yadda ake kididdige su sau da yawa - sa'a ɗaya kowannensu yana da iko da dabbar zai kasance ko dai 1/12 ko 1/24 na yini - don haka, ko dai wata ɗaya ko 1/2 wata! -- wanda ke da alama kyakkyawa ba ta da hankali, ba wai kawai saboda taƙaitaccen bayani ba amma musamman saboda rashin daidaituwa na tsawon zaman tare da dabba idan aka kwatanta da daidaitaccen ɗan gajeren ikonsu tare da shi. Zai bayyana, saboda haka, cewa "sa'a ɗaya" dole ne ta zama alama ta ɗan gajeren lokaci amma marar iyaka. Kuma, idan haka ne, ba zai yiwu ba cewa “kahoni goma” su ma suna da alama maimakon sarakuna ko masarautu guda goma da za a iya gane su. Wannan zai haifar da rarrabuwar kawuna a cikin jerin fitattun malamai waƙanda suke ƙoƙarin ba su daidai, ko masu ra'ayin mazan jiya ne ko masu sassaucin ra'ayi a tauhidinsu.

7. "Kahon kaho" na Mulki na Hudu: an gabatar da shi a cikin Daniyel 7:8, an ce ya fito cikin kahoni goma, waɗanda tushensa uku na farkon kahoni ne aka ɗebo daga gabansu." An kwatanta shi na gaba da yin yaƙi da "Waliyai" kuma ya yi nasara da su – "har lokacin da zamanin dā ya zo, aka ba da hukunci ga tsarkaka da Maɗaukaki na lokaci," wato, tsarkaka da Maɗaukaki Mulki. (aya 20-22).

Kuma a cikin vs.24-27, an yi magana game da yadda ya kori sarakuna uku, ya yi magana da Maɗaukaki, ya bata tsarkaka na Maɗaukaki, kuma yana tunanin canza lokatai da shari'a - kuma an kyale shi ya yi haka don "wani lokaci, da lokatai da rabin lokaci" (gaba ɗaya an ɗauke shi shekaru 3 1/2) - bayan haka an ɗauke mulkinsa, da sarauta da dukan sarauta a karkashinsa, da kuma "mulkinsa duka, da mulkin sama, da mulkinsa, da dukan sarauta, da kuma mulkinsa, da dukan mulkinsa, da kuma mulkinsa, da dukan sarauta, da mulkinsa, da kuma mulkinsa. za a ba da shi ga mutanen tsarkaka na Maɗaukaki.

"Lokaci, da lokatai, da rabin lokaci" (aya 25) ya sake bayyana a cikin 12:6, kuma a cikin duka biyun, yana kwatanta lokacin da ake yaƙi da tsarkaka ko mutanen Allah. Ya sake bayyana a cikin Ru'ya ta Yohanna 12:14, watakila an aro daga kalmomin Daniyel, kuma ya yi daidai da "kwana dubu ɗari biyu da sittin" a aya ta 6 da kuma a cikin 11:3, da kuma zuwa "watanni arba'in da biyu" a cikin 11:28 da 13:5 – daidai da shekaru 3 1/2 na Allah-- da kuma irin wannan lokaci na mutane masu girma. A cikin Ru'ya ta Yohanna, ana ganin an bambanta "shekaru dubu" na Babi na 20:1-6 lokacin da tsarkaka ba su da 'yanci daga zalunci na duniya da na kasa da kasa, halayen da suka gabata da kuma na ɗan gajeren lokaci bayan "": shekaru dubu." Idan za a yi amfani da tsarin fassarar shekara zuwa rana a cikin biyun, shekaru 3 1/2 na annabci zai wakilci shekarun kalanda 1,260 kuma shekaru dubun na annabci zai wakilci shekarun kalanda 360,000. Amma yana iya kasancewa duka biyun na alama ne maimakon na zahiri, tare da ɗaya yana wakiltar ɗan gajeren lokaci mara iyaka, ɗayan kuma mara iyaka amma tsayin lokaci.

Masu fassara masu sassaucin ra'ayi da Katolika sun yi amfani da shekaru 3 1/2 a cikin Daniyel 7 zuwa lokacin da Antiochus Epiphanes ya yi yaƙi da Isra'ila kuma ya yi koƙari ya kawar da addinin Yahudanci, yana yin, kamar yadda suke yi, dabba na huɗu na wannan babi ya zama daular Girka, kuma Antiochus Epiphanes ya zama "karamin kaho," yana zuwa kan mulki bayan ya kawar da yawancin masu da'awar adawa. Kuma "kahoni uku na farko" da aka fizege a gabansa (aya 8), da aka bayyana cewa su "sarakuna uku" ne da shi ya saukar (aya 24), wasu daga cikin masu fassara na sama suna ɗauka cewa (1) ɗan'uwansa, Seleucus IV, wanda aka kashe, (2) ɗan Seleucus IV, Dimitiriyas I Soter, da (3) ɗan Seucus wanda shi ne ɗansa Heodocus. An kashe Seleucus makarkashiya da nufin ya sa ɗansa karami a kan karagar mulki tare da kansa a matsayin mai mulki - amma Antiochus Epiphanes ne ya kashe shi, wanda ya mamaye kursiyin da kansa kuma ana zarginsa da shirya duk abubuwan da suka kai ga hawansa. Da farko tunani, wannan fassarar zai bayyana a fili idan an danganta Antiochus Epiphanes da na huɗu maimakon dabba na uku da mulki. A tunani na biyu, duk da haka, kahoni goma suna wakiltar a cikin hangen nesa a matsayin zamani, yayin da a cikin fassarori masu sassaucin ra'ayi da na Katolika, suna da yawa a jere.

Game da masu fassara na Furotesta, yawancinsu sun dauka cewa dabba ta huɗu da mulkin Daniyel 7 suna wakiltar daular Roma kuma tana daidai da dabbar Ru'ya ta Yohanna 13: 1-10 da babi 17, wanda kuma yana da kahoni goma, sun kasance a al'ada da kuma jama'a (amma ba gaba daya ba) sun dauka cewa "karamin kaho" na Daniyel 7 yana wakiltar Papacy. Duk da haka a cikin waɗanda suka yi, babu wani haɗin kai game da wace rabe-raben daular Romawa ke wakilta da kahoni uku da Papacy ya "saka." Alal misali, Straub ya ce "Ostro-goths, Vandals, da Burgundians, saboda sun kasance Arian cikin bangaskiya." Amma Adam Clarke ya ce: "Waɗannan su ne mai yiwuwa, 1. The exarchate na Ravenna. 2. Mulkin Lombards. Kuma, 3. Jihar Roma."

Sa'an nan Clarke ya bayyana kamar haka: "An ba da na farko ga Paparoma, Stephen II, ta Pepin, Sarkin Faransa, AD 755; kuma wannan ya zama sarakuna na lokaci na Paparoma. Na biyu an ba wa St. Peter ta Charlemagne, a 774. Na uku, jihar Roma, an ba da shi ga Paparoma, a cikin ruhaniya da kuma a cikin temporals, Lewis kuma ya tabbatar da shi. "

(NOTE: The karshen kuma aka sani da Louis I ko Louis the Pious, dan, da magaji (AD 814-48) na Charlemagne a matsayin Sarkin Yamma. Charlemagne ya kasance Carolingian Sarkin Franks, 714-814, amma Paparoma Leo III ya nada rawani a kan Kirsimeti Day, 800, a matsayin sarki na yamma, saboda shi ma ya zama sarki na yamma. yana wakiltar dukan yammacin daular Roma kafin a raba shi tsakanin Gabas da Yamma kuma, bisa ga ka'idar Caroling, an dakatar da daular Roma, ba ta kare ba, ta hanyar hambarar da Sarkin Roma a 476. Don haka, Charlemagne ya yi iƙirarin samun gado daga Romawa.)

Wani fassarar kuma, wanda aka gabatar a cikin sharhin Pulpit da ake mutuntawa sosai, ya sa kahoni goma su zama "mahukunta" na Jamhuriyar Romawa goma, kuma Sarkin Daular Roma wanda ya biyo bayan Jamhuriyar ya zama "karamin kaho" ya yi girma, wanda a gabansa uku daga cikin kahonin farko aka "tsage" ko "saka." Takaitaccen bayaninsa shine kamar haka: Kamar yadda mahimmancin farko na "kaho" shine iko, mafi mahimmancin mafita shine ɗaukar kahonin 'goma' a matsayin majistocin Republican Rome. Waɗannan su ne, kusan magana, goma - jakadu biyu, asalin masu ba da izini biyu, masu tantancewa biyu, da tribunes huɗu. Kundin tsarin mulkin Romawa bai san ikon daular ba; amma, yana zuwa bayan sauran, ya mamaye ikon uku daga cikin waɗannan mahukutan -- tributarian, praetorian, da kuma na censorial. Wannan bayanin da alama bai dace ba, duk da haka, don ya canza daga majalissar shari'a zuwa nau'ikan su; kuma, idan rukuni na tributarian ya kunshi majistoci huɗu, mai mulki na biyu, da kuma na biyu, wannan ya sa jimillar takwas maimakon majistoci uku sun mamaye!

Augustus (27 BC-AD 14), kakan Julius Kaiser, wanda ya sa daular ta yiwu ta hanyar zama kama-karya na rayuwa a farkon 44 BC, kawai an kashe shi, duk da haka, a ranar 15 ga Maris na wannan shekarar a sakamakon haka, kuma ba a sami wani sarki da aka gane ba sai bayan shekaru 17 tare da hawan Augustus a 27 BC, kamar yadda aka nuna; sai Tiberius (AD 14-37), Caligula (37-41), Claudius (41-54), da Nero (54-68). An yi ɗan gwagwarmaya kafin Vespasian ya zama sarki, tare da Janar Galba, Otho, da Vitellius kowanne an nada shi ta hanyar sojojinsa. Galba ya yi murabus 'yan watanni (68-69) kuma aka kashe shi; Otho (69, Janairu-Afrilu), kuma ya dauki ransa; Vitellius a takaice (69) -- ukun da ke mulki a jimlar kusan watanni 18 kawai. Vespasian ya

gane Vitellius da Otho, amma a cikin AD, 68 sojojinsa sun ayyana shi a matsayin sarki. Dawowa daga Gabas, sojojinsa da na Vitellius sun yi karo kuma aka kashe na karshen, tare da Vespasian an yarda da shi a matsayin sarki. Amma ya ajiye kahoni ɗaya ne kawai, ba uku ba -- ba wanda masana tarihi da yawa ke la'akari da su, domin sun kasance masu riya maimakon sarautu na gaskiya da kuma zama marasa kima. Duk da haka, kidaya su, akwai sarakuna takwas kawai kafin Vespasian (yin sarauta a jere, duk da haka, maimakon zamani) - kuma idan Julius Kaisar ya kamata a kidaya, akwai har yanzu amma tara. Don haka, Vespasian ba zai iya zama kaho na goma sha ɗaya da ke sa "kahoni uku na farko" na Daniel 7:8 ba. Bugu da kari, har sai Domitian (AD 81-96) muna da wani dodo kamar "karamin kaho" da Daniyel ya kwatanta, har ma bai sanya magabata uku ba. Don haka, da wuya wani abu game da wannan fassarar ya dace da wakilcin annabci.

Abin da ya fi dacewa shi ne cewa ya bayyana ba za mu iya sanin ainihin ainihin ko dai kahonin 'goma' ko "karamin kaho" ba, idan an yi niyya. Ya samo asali har zuwa wani lokaci bayan faduwar Roma a AD 476, kuma ya tashi a kan rugujewar daular yamma - wani lokaci bayan duk "kahoni goma" sun ba da iko tare da kuma a matsayin wani ɓangare na "dabba" na "sa'a", yana yaƙi da tsarkaka sa'an nan kuma ya juya ga karuwanci birnin Maguzawa Roma kuma a bayyane yake ba da gudummawa ga mulkin mallaka na Kiristanci. "dabba" na daular Roma ya "hawa cikin halaka," duka kamar yadda aka annabta a Ru'ya ta Yohanna 17.

NOTE: Adam Clarke ya ce, "Babu wanda zai iya wannan [kanan kaho na vs.24-26] da kyau ko kuma cikakke kamar yadda Paparoma na Roma." Kuma kuma: "Idan papal ikon, a matsayin kaho ko na wucin gadi iko, a yi nufi a nan, wanda shi ne mafi m, (kuma mun san cewa ikon da aka bai a 755 zuwa Paparoma Stephen II, da Pepin, Sarkin Faransa,) kirga dubu daya da ɗari biyu da sittin shekaru daga wannan, muna kawo zuwa AD 2015." Ko da yake ya ce, "Ban sanya damuwa a kan ko na yanke shawara daga waɗannan ranakun ba," ya yi ishara da su a cikin sharhinsa a kan 8:14, kamar yadda za a sake lura a baya.

Babi na 5

Annabci - Masarautu

Daniyel Babi na 8

1. Rago da akuya suka wakilta: Daniyel ya gansu a wahayinsa na biyu, da aka kwatanta a ayoyi 1-8, kuma an gano su a ayoyi 15-25.

"Ragon . . . yana da kahoni biyu: kahoni biyu kuma suna da tsayi, amma ɗaya ya fi ɗaya tsayi, babba kuma ya fito daga karshe." "Akukin ya fito daga yamma ... da ... yana da kaho mai daraja a tsakanin idanunsa." "Sa'ad da ya yi karfi, sai aka karye babban kaho, kuma a maimakonsa akwai kahoni huɗu masu daraja zuwa ga iskoki huɗu na sama."

"Ragon da ka gani, wanda yake da kahoni biyu, su ne sarakunan Mediya da Farisa. Kuma kakkarfan akuya shi ne Sarkin Giris, babban kahon da ke tsakanin idanunsa shi ne sarki na farko.

Ana iya ganin cewa wadannan sun yi daidai da na biyu da na uku na dabba da mulkoki na mafarki na farko na Daniyel, a Babi na 7. A cikin wannan babi, sarakunan Mediya da Farisa ba sa wakiltar masarautu biyu, amma masarautu guda ɗaya, sabanin masu fassara masu sassaucin ra'ayi da na Roman Katolika, kuma cikin jituwa da wasu nassosi da aka mai da hankali a kai. Wannan yana nufin cewa dabba ta huɗu na Babi na 7 da kafafu da kafafu da yatsu na siffar mafarkin Nebukadnezzar a Babi na 2, ba da gaske suke wakiltar daular Roma ba, ba Grecia ba.

Kahoni biyu na ragon suna wakiltar ikon Mediya da Farisa, bi da bi. Da farko, Mediya ne suka yi rinjaye, kuma daga baya Farisa.

“Kahon sanannen kaho” na akuya shi ne sarkin farko na daular Girka, wanda shine Alexander the Great. An karye ta da mutuwar Iskandari a shekara ta 323 BC “Shahararrun kahoni huɗu” da suka taso a madadinsa suna wakiltar kungiyoyin mulkinsa bayan mutuwar tsakanin manyan hakimansa huɗu. Mafi karfi a cikin wadannan su ne Talomi, wanda aka ba Masar, da Seleucus I, wanda Suriya da gabas duka suka zama nasa.

2. “Kahon kaho” na Bunsurun Ya Gane: “Daga ɗayansu [daga ɗaya daga cikin kahoni huɗu na sama] karamin kaho ya fito, wanda ya yi girma kwari, wajen kudu, da wajen gabas, da wajen kasa mai ɗaukaka” (aya 9). Kwatanta shi da barnar da ya yi ya ci gaba har zuwa aya ta 14, tare da karin bayani a cikin vs.23-27, yana farawa da haka: “A karshen zamanin mulkinsu, sa’ad da masu zalunci suka cika, sarki mai zafin fuska, yana fahimtar bakar magana, za ya tashi. Ikonsa kuma zai yi karfi, amma ba da ikonsa ba, zai hallakar da banmamaki, ya kuma yi nasara ga jama’a.

Tare da izini ɗaya, abin da ake nufi shine Antiochus Epiphanes, babban jikan Seleucus I, sarkin Siriya da Gabas. Ya nemi hade Masar da kuma kara gabas zuwa mulkinsa, ita ma Palastinu, da kokari na musamman don ruguza addinin Yahudanci da kafa maguzanci a karshen. An kwatanta yadda ya zama kango na Kasa Mai Tsarki da wurinta mai tsarki a tarihi a cikin surori shida na farko na 1 Maccabees da kuma a cikin Josephus, Yaƙe-yaƙe na Yahudawa, Littafi na I, 1:1-4.

Lokacin daga kazantar da Wuri Mai Tsarki har zuwa tsarkakewarsa shine "safiya da maraice dubu biyu da ɗari uku" (vs.14, 26). Wannan na iya nufin safiya 2,300 da maraice 2,300, saboda haka kwanaki 2,300; ko kuma yana iya nufin jimillar safiya da maraice, saboda haka kwana 1,150 -- maraice da safiya daidai da rana ɗaya, kamar yadda yaƙe a cikin Farawa 1. Na karshe ya sami tagomashi da bayan tarihi. Josephus ya ce game da Antiochus Epiphanes, "Ya kuma lalata haikalin, kuma ya dakatar da ayyukan yau da kullum na yin hadaya ta kaffara har tsawon shekaru uku da watanni shida" (Wars, 1, 1: 1), - wanda zai iya zama "lambar zagaye" na kwanaki 1,150, ko shekaru uku, watanni biyu, da kwanaki goma tun lokacin da ya wuce shekaru uku. Har ila yau, bisa ga 1 Maccabees (babi na 1 da 4), ya wuce shekaru uku kawai daga lokacin da aka gina bagadi na arna a cikin haikali a Urushalima har sai Yahuda Maccabeus, wani ɗan kishin Yahudawa da shugaban 'yan daba, ya iya shiga Urushalima, ya tsarkake Wuri Mai Tsarki, ya maido da halal da bautar Yahudawa na yau da kullun, yayin da Antiochus Epiphanes ya mutu a lokacin da ya kashe Gabas ta Karshe a lokacin da ya mutu a lokacin da yaƙe fama da yunwa a Gabas. amfani da Yahuda Maccabeus.

Ya kamata a lura cewa “karamin kaho” na babin da ya gabata ba zai iya zama “karamin kaho” na wannan babin ba. Daga cikin wasu abubuwa, na farko ya fito cikin kahoni goma na dabba na huɗu, waɗanda ke wakiltar daular Roma, kuma na karshen ya fito daga ɗaya daga cikin kahoni huɗu na dabba na biyu na wannan babi, wanda ke wakiltar daular Girka kuma ya yi daidai da dabba na uku na babin da ya gabata. Daular Roma ta kunshi masarautu goma na zamani. An raba daular Girka zuwa huɗu. A cikin karshen tarihin mutane huɗu ne Antiochus Epiphanes ya zo a fage (8:23) - kimanin 175 BC - shekaru 148 bayan mutuwar Alexander the Great a shekara ta 323 BC, da kuma shekaru 137 kafin bangaren karshe na mulkinsa (Misira) Romawa sun ci nasara a cikin 30 BC bayan shekaru 30 BC (Antioch) bayan mutuwar Syria. Epiphanes).

NOTE: Game da Adam Clarke ya sake yin sharhi a kan aya ta 14: “Ko da yake a zahiri, ya zama maraice da safiya dubu biyu da ɗari uku, duk da haka ina ganin ya kamata a fahimci ranar annabci a nan, kamar yadda yake a wasu sassa na wannan annabi, kuma dole ne ya nuna shekaru masu yawa. Idan muka yi kwanan nan a waɗannan shekarun daga wahayin akuya, (Alexander’s, BC) ya mamaye Asiya da dubu biyu. shekaru dari uku daga lokacin zuwa AD 1996, . Don haka zai bayyana cewa ya yi imani da tsarkakewar Wuri Mai Tsarki da za a danganta shi da asarar ikon ɗan lokaci ta wurin Paparoma. Ba a yi nufin wannan a matsayin amincewa ba, amma don ba da samfurin madadin fassarori.

Babi na 6

Sati Saba'in Daniyel Babi na 9

A cikin shekara ta farko ta sarautar Dariyus Bamadiya bisa mulkin Kaldiyawa (kusan shekara ta 538 K.Z.), Daniyel ya fahimci littattafan (ba shakka 2 Labarbaru 36:21 da Irmiya 25:11-12; 29:19) cewa bautar Babila na Yahudawa da halakar Urushalima za ta kare bayan shekara saba'in. Wannan ya zama abin sha'awa mai ban sha'awa a gare shi da kuma batun addu'a da addu'a da yawa, tare da "azumi da tsummoki da toka" (aya 4). A cikin mayar da martani, an aika mala'ika Jibra'ilu ya sanar da shi karin abubuwan da aka yi wa mutanensa ba a haɗa su cikin shekaru saba'in na gudun hijira ba (vs.20-27). Waɗannan za su faɗaɗa, ya bayyana, har zuwa lokacin Kristi, kuma an kwatanta su da “makonni saba'in” (wanda aka yarda da shi shine makonni saba'in na shekaru, ko kuma shekaru 490), zuwa kashi uku na bakwai, 62, da ɗaya -- ko shekaru 49. Kuma a wani lokaci da ba a bayyana ba bayan an datse “shafaffe, basarake” (watau Kristi), a “tsakiyar” mako na 70 (wato, mako na gaba da “barkwai” da kuma “makwanni uku da biyu”), za a sake halaka birnin da haikalin (“wuri mai tsarki”) ta wurin “mutanen sarki, ko kuma sarki Romawa, wanda daga baya ya zama sarkin Roma.” wanda aka lalatar da Urushalima da haikalin a AD 70).

AKWAI HUKUNCI HU'DU game da dawowar Yahudawa kaura da sake gina haikali da Urushalima: (1) Na Sairus Mai Girma, 536 BC (Ezra 1:2-4; 2 Labarbaru 36:22-23); (2) Na Darius Mai Girma (Hystaspes), 519 BC (Ezra 6:1-12); (3) Na Artaxerxes Longimanus, 458 ko 457 BC (Ezra 7:7,11-26); (4) Ta Artaxerxes kuma, 445 BC (Nehemiah 1:1; 2:1-8).

Idan muka fara daga AD 26, shekarar baftisma na Kristi, da shafewa da Ruhu Mai Tsarki, da gabatarwar Isra'ila a matsayin Dan Allah, Yohanna 1:31-34 (lokacin yana dan shekara 30, Luka 3:21-23, haihuwarsa bai wuce 4 BC ba bisa ga kalandar Gregorian mu), kuma mun kidaya baya 483 shekaru, shekara bakwai da 5 BC, mun isa shekaru 483 (barkwai da shekaru 5). dokar Artaxerxes (dan sarauniya Esther, na Littafin Esther) - wanda da alama ya yi tasiri fiye da na baya. Hakanan ya tabbata cewa an gicciye Kristi bayan kusan shekaru 3 1/2 na hidima na sirri, ko kuma a tsakiyar mako na 70 na Daniyel lokacin da zai "yi alkawari mai karfi da mutane da yawa." A sakamakon mutuwar, ya zama "matsakanci na sabon alkawari" (Ibraniyawa 9:15, kuma an yi wa Yahudawa wa'azi a ko'ina a cikin sauran shekaru 3 1/2 na "mako" na 70th, ba da dadewa ba bayan haka aka miƙa shi ga al'ummai da kuma Yahudawa - "ga Bayahude da farko, ga kuma ga Hellenanci" (Romawa 1:16).

WANNAN CIKAWA NE MAI GIRMA na abin da zai kasance annabcin annabci ko da an ba da shi a karni na 2 BC kamar yadda masu sassaucin ra'ayi suka yi iƙirari, maimakon karni na 6 BC kamar yadda littafin Daniyel kansa ya yi iƙirari. Babu yadda za a iya rubuta wannan bayan gaskiyar!

BABI NA KUMA YA BA DA HASKE a Babi na 2 da 7 game da lokacin da aka kafa mulkin sama a zamanin sarakunan Romawa. Domin Almasihu, wanda aka gicciye a karkashin gwamnan Romawa Pontius Pilatus a AD 30 kuma ya tashi daga matattu bayan kwana uku, ya hau zuwa sama kuma aka karbe shi daga wurin mutum ta wurin gajimare, kwanaki 40 bayan tashinsa daga matattu (duba Ayyukan Manzanni 1:1-11). Babu shakka, shi ne ya "zo da gizagizai na sama . . . har zuwa zamanin da a," kuma "an ba shi . . . mulki, da daukaka, da mulki, domin dukan al'ummai, da al'ummai, da harsuna su bauta masa: [wanda] mulki madawwami ne, wanda ba zai shuƙe ba [kamar yadda na gabaninsa] mulkokin duniya wafanda ba za su shuƙe ba" (1) 4.

Babi na 7

Annabci - Babban Yaki Daniel Babi na 10-12

1. Babi na 10: "A cikin shekara ta uku ta sarautar Sairus, Sarkin Farisa, [wanda zai kasance 534 BC] an bayyana wa Daniyel wani abu game da "babban yaki" (vs1-2). Kuma babi na 10, 11, da 12 sun shagaltu da shi. Yana da wani partially supplemental ga Babi na 8 da 9, kuma ya tabo a kan iyakar bayani dalla-dalla na daular Hudu, tasowa wasu fasali na Babi na 7. An aika da wani mala'ika zuwa Daniel ya sa shi "ga fahimtar abin da zai sami mutanenka a cikin kwanaki na karshe: gama wahayin yana da kwanaki da yawa" (10:14). A cikin babba, babi na 10 da 11 da alama suna magana ne game da abubuwan da za su kawo karshen daular Girka a cikin hambarar da Siriya sannan Masar ta hannun Romawa a cikin 63 BC da 30 BC, bi da bi. Wannan zai zama "kwanaki da yawa" bayan an ba da wahayin. Kuma Babi na 12 ana tunanin gabaɗaya a matsayin eschatological, ko kuma ya shafi abubuwa na karshe na tarihi. Yana yiwuwa bangaren karshen Babi na 11 shima ya kunshi kagaggun zance na eschatological.

2. Babi na 11: A cikin wannan babi, muna da zane-zane na tarihi da faduwar daulolin Mediya da Farisa da Girka da aka nuna wa Daniyel - amma da alama ba za a sami karin Medes a kan karaga ba, kuma daular ta fi Farisa fiye da Mediya. An gaya wa Daniyel cewa, "Ga shi, sarakuna uku za

su tashi a Farisa, na huɗu kuma za su fi su duka: sa'ad da ya yi karfi ta wurin dukiyarsa, za ya tayar da duka gāba da mulkin Hellas." (aya 2).

AN FADI WANNAN A SHEKARA TA UKU NA SIRUS, Sarkin Farisa, ko kuma 534 K.Z., sa'ad da ya sami karin shekaru huɗu ya yi sarauta, an ɗauke shi a cikin ainihin faci namu na "Littafin Daniyel" ya zama na farko cikin ukun. Hakan ya faru ne saboda kamar yadda ake tunanin Smerdis (wanda ake kira Bardiya, kuma aka jera haka a kan ginshiki da aka makala a kayyadaddun da aka ambata) ba za a kidaya shi a matsayin sarki ba saboda yanayi masu zuwa na The New Columbia Encyclopedia:

"Smerdis, dc528 BC, ɗa na biyu na Cyrus Babba, Sarkin Farisa. Ana kuma kiransa Bardiya. Dan'uwansa Cambyses II ne ya kashe shi, wanda ya boye kisan. Patizithes, majibincin fadar Cambyses, ya kori Cambyses (wanda ke yaƙi a Masar), ya gabatar da ɗan'uwansa Guamata don ya yi sarautar Smerdis na watanni bakwai. An kifar da Smerdis (521 BC) aka kashe Darius, na gaji Guamata."

Amma, idan aka kidaya Smerdis na karya (ko Bardiya), kamar yadda yake a cikin ginshiki da aka ambata a sama, ba za a kidaya Cyrus a cikin sarakuna uku da suka tashi tsaye a Farisa ba, da jerin sunayen uku, sa'an nan kuma na huɗu, zai kasance kamar haka: Cambyses II (530-522 BC ta amfani da kwanakin da aka ambata a sama) ginshiki, Smerdis (522 BC-BC), da Darius (522 BC), da Darius. Xerxes I (486-465 BC).

Kamar yadda aka ambata a cikin faci na asali, Xerxes na I shi ne mafi arziki kuma mafi iko a cikin sarakunan Farisa - wataƙila Ahasurus na Littafin Esther. Ya mamaye Girka amma aka ci nasara a Salamis (480 BC), wanda ya sa Farisa ta koma baya, Girka kuma a cikin sama har zuwa karshe Farisa ta fada hannun Sarkin Girka, Alexander the Great a shekara ta 330 BC Ga sarakunan Farisa da suka yi mulki a lokacin raguwar, duba jadawalin da aka ambata.

Ayoyi 3 da 4 SUN NUFU GA ALEXANDER MAI GIRMA da mulkinsa na Girka. Sa'ad da ya mutu a shekara ta 323 kafin haihuwar Annabi Isa, ba zuri'a ba ne suka gaji mulkinsa, amma an raba shi a tsakanin manyan hafshinsu -- waɗanda suka ƙware a cikinsu su ne Seleucus I Nicator da Ptolemy, waɗanda suka karɓi Siriya da dukan Gabas, da Masar tare da Libya da Habasha (dubi aya 34), bi da bi, waɗanda daularsu suka yi mulki har zuwa lokacin da Romawa suka karɓe su, kamar yadda aka ambata a cikin wannan babi na Romawa a cikin 63 BC da kuma babi na 63 BC. "sarkin arewa" da "sarkin kudu," bi da bi.

AYA TA 5 ZUWA 20 ta ba da takaitaccen bayani game da dangantaka tsakanin "sarkin" arewa da "sarkin kudu" har zuwa lokacin Antiochus Epiphanes a matsayin "sarkin arewa".

AYA TA 21 ZUWA 35 tana magana game da lokacin Antiochus Epiphanes, da dangantakarsa da "sarkin kudu" da kuma Yahudawa a Falasdinu, karkashin "alkawari" da Allah – "alkawari" da aka ambata a ayoyi 22 da 32. "Sarkin alkawari" a cikin nassi na farko ana tunanin shi ne babban firist na Yahudawa 2, wanda Maccées ya ce, wataƙila babban firist na Yahudawa ne, bisa ga Onicab na III. 4:33-38, an kashe shi. "Jirgin ruwa na Kittim: a cikin aya ta 30 an gane ta hanyar yarda na

gama gari na masana a matsayin jiragen ruwa na Roma. Akalla fassarar guda biyu (Moffatt, da Goodspeed) suna da Romawa ko Roma. ("Kittim" an fara amfani da shi na tsibirin Cyprus, amma amfani da shi ya zo da za a mika zuwa wasu yankuna a fadin Tekun Bahar Rum zuwa yamma.) Kuma daban-daban sharhin ya ba da labari a fili game da tsangwama na Antiquitus na Roma. Masar kuma ya koma Suriya, amma yana daukar fansa a kan Isra'ila a hanyarsa ta komawa gida, yana kazantar da Wuri Mai Tsarki da dauke hadayun konawa na yau da kullun, kamar yadda aka ambata a aya ta 30 da 31.

Aya ta 32 zuwa ta 35 na iya yin ishara da lokacin Maccabees. Wasu suna ganin aya ta 35 ita ma alama ce ta zamanin Kiristanci --watakila da farko har zuwa karshen mulkin Girka yayin da ta wuce zuwa ga Romawa, amma na biyu zuwa karshen tarihi. Amma akida ko dai pro ko con yana ganin rashin hikima.

Ayoyi na 36 ZUWA 39 an fassara su dabam dabam -- wasu suna amfani da su ga Roma -- sarkinta (sarkinta). Wasu suna ganin su kawai a matsayin ci gaba da cikakken bayanin Antiochus Epiphanes - ko da yake yana iya zama daidai da wani shugaban soja da sarki ya aiko. Aya ta 37 tana iya dauke da kwatancin raini ga bautar Tammuz ko Adonis musamman, wanda aka ce ya jawo hankalin mata musamman, da kuma na wani allah na gari. Zai dogara maimakon taimakon wani allahn baƙo (vs.38-39).

Ayoyi 40 ZUWA 45 ma an fassara su dabam dabam, wasu suna tunanin "shi" a aya ta 40 tana nuni ga "sarkin" na sakin layi na baya. Ko wannan daidai ne ko a'a, yana iya amfani da shi kuma yana iya yiwuwa, ga Sarkin Romawa ko kwamandan sojansa a Masar da Siriya (ciki har da Falasdinu), waƙanda "sarkin kudu" da "sarkin arewa" (ba dole ba ne har yanzu Antiochus Epiphanes) suna hamayya da shi a lokacin da fifikon biyun ya kusa wucewa zuwa Roma. Wasu suna tunanin yana nufin, akalla a alama kuma idan ba gaba ɗaya ba, har zuwa karshen zamani - cewa "shi" na Aya 40 yana nufin makiyin Kristi (wanda ake tsammani babban wakilin Shaidan a cikin Ru'ya ta Yohanna 20:7-10), kuma a alamance sarakunan "arewa" da "kudu" suna wakiltar hamayya gare shi. Wannan, duk da haka, yana ba da rawar da ba ta dace ba tare da wakiltcin su har ya zuwa yanzu a cikin Littafin Daniyel. Kuma "lokacin karshe" a aya ta 40 yana da alama ya fi yin nuni ga karshen daular Girka yayin da yanayinsa na karshe ya kasance karkashin ikon mallakar Roma. Amma sarautar Romawa ba ta nufin karshen wahala ga mutanen Daniyel ba.

Babi na 8

Lokacin Karshe

Babi na 12

1. Ayoyi 1-4: Mafi muni zai kasance har yanzu yana zuwa -- karshen kasar Yahudawa, amma ba mutanenta da za su kasance da aminci ga Allah ba, ko da yake suna iya mutuwa ta zahiri ko kuma a hannun abokan gāba, domin za a yi tashin matattu zuwa sakamako na har abada - "rai madawwami" ga masu adalci, da kuma "rauni na har abada" ga marasa adalci -- wanda Sabon Alkawari zai kawo karshen zamani (Yohanna). 5:28-29; 6:39,40,44,54; 1 Korinthiyawa 15:20-24). Wannan yana iya zama "lokacin karshe" na Aya 4. Idan haka ne, watakila nassin yana cewa ba za a iya fahimtar dukan abin da ke cikin wannan babin kafin lokacin ba. Watakila hakan gaskiya

ne, musamman a matsayin kwanakin, wafanda aka kwatanta fiye ko žasa da ban mamaki. Domin ko da Kristi, sa'ad da yake duniya, bai san lokacin da karshen zamani zai kasance ba (Matta 24:36), kuma tun lokacin bai bayyana shi ba.

2. Aya ta 1 Kuma: Wannan ya yi nuni ga "lokacin wahala, irin da ba a taɓa yin irinsa ba tun da akwai al'umma har ya zuwa lokacin guda." Kuma haka ne Yesu ya kwatanta halaka Urushalima da karshen mulkin Yahudawa (wanda ya faru a AD 70): "Gama sa'an nan za a yi kunci mai girma, irin da ba a taɓa yi ba tun farkon duniya har ya zuwa yanzu, ba, ba kuwa kuwa za a taɓa kasancewa." (Matta 24:21). Saboda haka, watakila Yesu da Daniyel suna magana game da aukuwa ɗaya. Yesu ya ba almajiransa da ke Urushalima da Yahudiya umurni su tsere, kuma bisa ga Tarihin Eusebius na Ecclesiastical History, "suka tashi daga birnin, suka zauna a wani gari a hayin Kogin Urdun, wanda ake kira Pella" (Littafi na uku, Babi na 5). Mika'ilu, "shugaban mala'iku" (Yahuda 9), wanda aka ambata riga a cikin Daniyel 10:13,21 cewa Allah ya yi amfani da shi a cikin yanayi mai wuya, wanda yake koya wa Daniyel ya kwatanta shi da "babban sarki wanda ke tsaye domin 'ya'yan mutanenka," tare da tabbacin cewa "a lokacin [ana magana a cikin wannan babi] Mika'ilu zai tashi" -- babu shakka don ya taimaki mutanen Allah na gaskiya. Kuma watakila an yi amfani da shi don ya taimaka wa tsarkaka a gudu zuwa Pella sa'ad da za a halaka Urushalima.

3. Ayoyi 5-7: Lokacin da Daniyel ya tambaya, "Har yausha ne karshen wafannan abubuwan al'ajabi?" An gaya masa cewa "zai zama na ɗan lokaci, da lokatai, da rabi; sa'ad da suka gama farfasa ikon tsarkaka, dukan wafannan abubuwa za su kare." Ba abu mai yiwuwa ba ne a yi nuni ga abu ɗaya kamar yadda aka annabta a cikin 7:23-28. Matsakaicin lokacin da aka kwatanta yana iya nufin shekaru 3 1/2, ko kwanaki 1,260, tare da rana mai wakiltar shekara; ko kuma yana iya kasancewa kawai nuni ne na alama ga mara iyaka ta duk da haka iyakataccen lokaci - wanda baya tsawaita har zuwa karshen zamani. Yana iya nufin lokacin har zuwa na Ru'ya ta Yohanna 11:14, sa'ad da "Mulkin duniya ya zama mulkin Ubangijinmu, da na Almasihunsa" – wanda, bi da bi, yana nuni ne ga nasarar da Kiristanci ya samu a kan arna a daular Roma da gagarumin tsanantawa da ya karye a karni na 4 AD.

4. Ayoyi 8-9: Amma, Daniyel ya ce: "Na ji, amma ban gane ba: sai na ce, ya ubangijina, menene batun wafannan al'amura? Sai ya ce, Ka tafi, Daniyel: gama an rufe kalmomin, an kuma hatimce su har zuwa lokacin karshe, "Shin wannan karshen ya faɗi a cikin ayoyin da suka gabata, da alama kafin karshen zamani, ko 2 zai kasance a karshen zamani, ko kuma yana nufin a karshen zamani. karshen zamani? Marubucin wafannan bayanan ya yi kokari cikin tsoro don ya ɗauka na farko, amma ya ki zama akida.

5. Aya ta 10: An kara faɗa wa Daniyel cewa: "Da yawa za su tsarkake kansu, su yi fari, su tsarkake, amma miyagu za su yi mugunta: ba kuwa mugaye da za su fahimta, amma masu-hikima za su fahimta." Watakila wannan ba yana nufin fahimtar dukan al'amura masu ban mamaki da aka bayyana wa Daniyel ba, tun da shi kansa bai fahimci dukansu ba. Amma dole ne a koma ga fahimtar isa don sanin cewa albarkar karshe ita ce a samu ta wurin aminci ga Allah, kuma ta haka ne kawai, ba tare da la'akari da tsadar ko da na rayuwar duniya ce kanta ba. Domin mutuwa ba ita ce karshenta ba, kamar yadda aka nuna a aya ta 2 da ta 3.

6. Ayoyi na 11-13: Wadannan suna da alaka da sau kuma, wadanda aka fassara iri-iri, domin babu isassun bayanai da za su tabbatar da wani tawili. Kuma duk da abin da aka fada, da alama ba a sa ran Daniyel ya fahimci ainihin ma'anar ba. Aka ce masa, "Amma ka yi tafiyarka har karshe, gama za ka huta, za ka tsaya a cikin rabonka, a karshen kwanaki." Watakila "hutansa" zai kasance tsakanin mutuwar da tashinsa daga matattu, a lokacin ne zai tsaya a cikin abin da zai zama "raba, a karshen kwanaki"—watakila a karshen zamani a duniya, sa'ad da Kristi zai zo ya ta da matattu, kamar yadda ayoyin da aka ambata a sama suke tattauna ayoyi 1-4.

Amma "lokacin karshe" da ke cikin aya ta 4 ba lallai ba ne a daidaita shi da karewar lokutan da aka ambata a cikin ayoyi 11-12 kamar haka: "Daga lokacin da za a dauke hadaya ta konawa ta yau da kullun, da kakkarfan kazanta, za a yi dubu dari biyu da casa'in, za a sami kwana dubu dari biyu da tasa'in, mai albarka kuma wanda ya jira kwanaki dari biyu da tasa'in. Idan ana nufin a kwatanta wannan da karshen zamani a duniya, me ya sa sa'ad da yake duniya bai san lokacin dawowar sa ba (Matta 24:36)?"

A wani bangare kuma, idan an yi niyya don haka, mene ne farkon—wato, kwar da "hadaya ta konawa ta ci gaba" da kuma kafa "abin kyama mai lalata"? (1) Shin bata haikalin da ke Urushalima ne a shekara ta 168 BC da Antiochus Epiphanes ya yi? Ko (2) abin da ya faru ne game da halakar Urushalima da haikali da Romawa suka yi (Matta 24:15-18), wanda na farko ya zama kamar misalinsa? Ko kuma (3) "Abin kyamar da ke sa kufai" za a fahimci "duk wani abu da aka maye gurbinsa a wurin, ko kuma an kafa shi da sabawa dokokin Allah, bautarsa, & c.," kamar yadda Adam Clarke da wasu suka fada? Kari ga haka, idan na karshe, wane abu ne daga baya aka nufa a cikin bayanin da aka ba Daniyel, kuma ta yaya za mu sani?

Hakanan, muna da kwanakin karshe guda biyu - kwanaki 1,290 da kwanaki 1,335, bambancin kwanaki 45, ko wata daya da rabi. Wadannan suna wakiltar mafari da karshen lokacin karshe, ko wani abu dabam? Kuma, za a dauke su a matsayin ranaku na zahiri, ko kuma a fahimce su a matsayin rana mai wakiltar shekara kamar yadda yake a cikin Ezekiel 4:6 da kuma watakila wasu misalan annabci? Ko ta yaya, wadannan alkalumman ba za su iya wakiltar karshen zamani a duniya ba idan sun fara daga ko dai 168 BC ko AD 70. Daukar kwana daya zuwa shekara, shekaru 1,290 da shekaru 1,335 bayan 168 BC zai kawo mu kawai zuwa AD 1132 da AD 1177, bi da bi. Ko, idan bin AD 70, hakan zai kawo mu kawai zuwa AD 1360 da AD 1405, bi da bi. Amma, idan suna wakiltar karshen zamani a duniya, wane al'amari ne da ya riga ya auku, idan akwai, yana wakiltar mafari, domin mu san karshen ya kusan kusan nan, kamar yadda mutane dabam-dabam suka yi da'awa a cikin karni da yawa kuma mutane da yawa masu sha'awa a zamaninmu suna nacewa?

Duk da haka, idan kwanakin karshe da aka ambata a sama ba sa wakiltar karshen zamani, menene suke wakilta, kuma ta yaya za mu sani? Har ila yau, menene "abin kyama mai-sa kufai" da ke zama farkon kwanan watan? Adam Clarke ya ba da shawarar wadannan abubuwa: "Haikalin Adrian, wanda aka gina a wurin haikalin Allah a Urushalima [kimanin AD 135], cocin St. Sophia ya juya zuwa masallacin Mohammedan [AD 1453], & c., & c., ana iya kiransa abubuwan bankyama da ke lalata. Watakila Mohammedanism yana iya zama abin kyama a cikin 1000 da 61 AD. shekaru casa'in, aya ta 11, daga wannan lokacin, za ta kai mu zuwa 1902, a

lokacin da za mu iya zato daga wannan lissafin, cewa addinin ANNABI KARYA zai gushe a duniya, wanda wannan shekara ta 1825, ta yi nisa da shekaru saba'in da bakwai ne kacal. Idan Adam Clarke zai iya dawowa duniya a yau, menene zai kammala game da "watakila" nasa fiye da shekaru 160 da suka wuce?

Wannan "watakila" ne kawai, duk da haka, ba a bayyana shi a matsayin tabbatacce ba. Amma Straub, a cikin Nazarin Littafi Mai-Tsarki, shafuffuka na 129-32, duk tsawon lokaci ya yi aiki daidai, ba tare da wani "yiwuwar," "watakila," ko "watakila," kuma ya zo da kwanan wata na karshe na "kusan AD 2370". Don haka, yanzu mun kara yin nazarin furcinsa, muna mai da hankali ga kasawa da rashin daidaituwa.

Babi na 9

Analysis na Straub's "Analysis"

FARKO: (1) Yin watsi da gaskiyar cewa 2300 "maraice da safiya" na 8: 13-14 na iya nufin kwanaki 1,150 kuma yana nufin lokacin halakar Wuri Mai Tsarki da kuma dakatar da "hadaya ta konawa ta ci gaba" tsakanin hanyarta ta Antiochus Epiphanes da tsarkakewa da sadaukarwa na dukan Yahudawa (Maccabees) da kuma sadaukarwa na dukan sadaukarwar (Maccabe). haka nan kuma ya yi watsi da shaidar Josephus (Yake-yake na Yahudawa, I, 1:1) cewa Antiochus Epiphanes "ya bata Haikali, kuma ya dakatar da al'adar miƙa hadaya ta yau da kullun na kafara [kawai] na shekara uku da wata shida," wanda kwanaki 1,150 ke kusanta, (3) ya sa hakan yana nufin kwanaki 2,300 ga kowace shekara, kwana 2,300 ga kowace shekara. 2,300 shekaru, farawa daga 170 BC kuma ya kare da AD 2130. (Wannan ita ce cikarsa ta farko; na biyu, kowane Straub, ya fara da lalata haikalin da Romawa suka yi a AD 70, kuma zai kare a AD 2370).

(Ba mu bukatar carp a kwanakin da aka gabata na 170 BC maimakon 168 BC da aka yi amfani da su a cikin waɗannan bayanar, bisa ga tarihin tarihin 1 Maccabees. Amma yana da alama don nuna rashin amincewa da Straub ya yi watsi da gaskiyar maidowa ba wanda Allah ya yarda da shi, wanda babu wani tallafi na Littafi Mai Tsarki ko dai aka ambata ko da alama akwai, ko da yake a cikin ma'anarsa).

NA BIYU: Ya yi maganar Wuri Mai Tsarki na "'Gaskiya' ko 'Tsaftacce' Wanda shine Kiristi," wanda bai dace ba. Dalilinsa shi ne: "Kalmar Ibrananci da aka fassara "tsarkake" (tsadaq) a juzu'i na gama-gari, tana nufin, a zahiri, "an yarda da adalci," ko kuma "baratatacce." Duk da haka shi ne Wuri Mai Tsarki na haikali a Urushalima, ba Kristi ba, Daniyel ya yi magana game da gurbatacce kuma an dakatar da ayyukansa har sai an tsarkake shi (ko "an yarda da adalci"), ko kuma "lalata" da maraice, ko kuma "sharudda na safiya, 20, 30" zuwa maraice. daga baya, ko game da AD 2130, a gaban Yahudawa (sabili da haka kowa, ga " Bayahude farko," Romawa 1:16.) zai iya bauta a yarda da shi! yarda da Kristi a matsayin mai-gaskiya kuma wanda Allah ya yarda da shi," da (2) cewa "shekaru 2300 za su kare sa'ad da Yahudawa suka karbi Wuri Mai Tsarki na 'Shararta' ko 'tsarkake' wato Kristi." Wannan yana nufin wani abu ba daidai ba ne a tafsirinsa.

NA UKU: "Lokacin Zamansa na Daniyel sura 12" shima yana da kama da sabani, rudewa, kuma a wasu bangarorin da ba sa jituwa. Za a fara nakalto Straub, sannan sharhinmu zai biyo baya.

1. "Biyar Yahudawa" kin Kristi (Rom. 11:8), za a yi lokacin tubansu wanda zai kare a 'lokacin karshe' na shekara ta 1260 (Dan.12:1-3; Rom. 11:12, 15, 23, 25).

Yabot: A bayyane yake Straub ya sami kalmar nan "lokacin karshe" na Daniyel 12:1-3 daga aya 4, kuma da alama daga wannan nassin ya shafi karshen zamani a duniya sa'ad da ake ta da matattu. Amma da sannu zai bayyana cewa bai yi amfani da shi ba. (Maimakon haka, bisa ga lissafinsa da za a lura nan da nan a kasa, tsawon shekaru 1,260 da ake la'akari zai kare a kusan AD 2130, wanda zai sa farkonsa ya kasance kusan AD 870. Wannan kuma yana nufin cewa lokacin da aka ambata a sama na musuluntar Yahudawa, farkon abin da ba a nan ya bayyana ba, ya kare ba a baya bayan AD 2130).

2. "'KALATA' (Dan.12:13-14) kuma ana kiransa "lokacin wahala" (Dan.12:1), saboda haka YA KARE [an kara karfafawa] a 'lokacin karshe' na zamani (kusan AD 2130.)"

Sharhi: Wannan yana bayyana kwanan watan da aka ambata a sama. Amma nassin da ya yi nuni da shi a cikin 12:13-14 (wanda ya kamata ya zama 12:11-12, kamar yadda babu aya ta 14) na "halaka" da ya ambata, ya bayyana tsawon lokacinsa a matsayin "kwana dubu dari biyu da casa'in" ko kuma, kamar yadda Straub zai lissafta, shekaru 1290, waɗanda za su kare kusan AD 2130, maimakon shekara ta 3 AD, maimakon 3. ambata a sarari. Kuma kafin ya kare, zai sake samun wani lokaci "wanda zai kare kusan AD 2370," ko kuma kusan shekaru 110 bayan haka.

3. "Tsakanin karshen shekaru 1260 (wani lokaci, lokatai, da rabi) (Dan.12:7-10), da kuma 'lokacin karshe' na shekaru 2300 da aka yi la'akari da shi, lokaci ne na farko na tuba na Yahudawa (Dan. 12:7-10), da aka kwatanta a cikin harshen, 'Mutane da yawa za su tsarkake kansu kuma su tsarkake kansu, su tsarkake kansu, su tsarkake kansu, su tsarkake kansu kuma su tsarkake kansu. Rom.11:15-24 "Bayan ya gabatar da wannan motsi na juyowa, Daniyel ya kara ainihin lokacin zuwa shekaru 1290, 'har zuwa karshen zamani' na wannan zamanin (Dan.12:9-11).

Sharhi: Anan an kwatanta shekarun 1,260 na 12:7-10 da na 12:1-3 a Lamba 1 da ke sama, wanda babu shakka daidai ne. Amma ragowar abin da aka faɗa yana nuna rashin daidaituwa a fili. Ya ba da tazara "tsakanin karshen shekaru 1260 . . . (Dan.12:7-10), da kuma 'lokacin karshe' na shekaru 2300 da aka yi la'akari da shi," wanda ya ce ya kunshi "lokaci na farko na tuba na Yahudawa" (Dan.12:1-3).

A wasu kalmomi, abin da aka fara bayyana a matsayin "lokacin tubansu wanda ya kare a 'lokacin karshen' shekara ta 1260 (Dan.12:1-3)" yanzu an ce yana "tsakanin" wannan da kuma karshen shekaru 2300 daga baya. (Wanda, a kowace lamba 2 a sama, ya kare "kusan AD 2130"), kuma ana kiransa "lokacin farko na tuba na Yahudawa (Dan.12:1-3)."

Hakazalika, a shafi na gaba, 132, an faɗi daidai da haka: "Shekaru 1260 na Daniyel 12:7 sun kare da FARKON LOKACIN JIN KAI NA YAHUDAWA (shekaru 30, tuba na Yahudawa)." Kuma wannan

a fili ya saba wa maganar cewa "za a yi lokacin da suka tuba wanda zai kare a 'lokacin karshen' 1260 na zamani (Dan.12: 1-3)," da aka ambata a sama, kuma wanda zai kare game da AD 2100, bisa ga lissafin Straub.

Next Straub ya ce Daniel "ya kara da ainihin lokacin zuwa shekaru 1290, 'har zuwa lokacin da karshen' wannan kufai lokaci, ko kuma kawai wani tsawo na daya a cikin No.2 a sama. Amma muna zaton yana nufin na karshen. Wannan zargin tsawo na 30 shekaru, muna zaton ya zama dalilinsa na iyakance "na farko" ko "farkon shekaru 3 na Yahudawa.

Amma, idan da gaske hakan tsawaita shekarun 1,260 ne zuwa shekaru 1290, me ya sa ba za ku yi la'akari da cewa duk lokacin da suka tuba shi ne "ya kare" a "lokacin karshen" na tsawon shekara 1,260 na "Dan.12:1-3" ita ma an kara ta da shekaru 30 maimakon kaura kuma ta iyakance ga wannan shekara ta 30? Hakan zai akalla kawar da ruhani da rashin jituwa da aka lura. Hakanan zai fi dacewa da bayaninsa kamar haka: "Bayan gabatar da wannan motsi na tuba, Daniyel ya tsawaita ainihin lokacin zuwa shekaru 1290." "Ainihin lokacin" na menene, idan ba na "motsi na juyawa" ba?

4. "Yayin da har yanzu kan batun tuba na Yahudawa, Daniyel ya tsawaita lokacin zuwa shekaru 1335, shekaru 45 da suka wuce 'lokacin karshe,' zuwa wani taron da ba a bayyana sunansa ba dangane da batun. Wannan zai kare game da AD 2175 (Dan.12: 12-13).

"Duk tsawon lokacin da aka kwatanta da tubar Yahudawa ya shafi kimanin shekaru 75."

Sharhi: Yana daukar maimaita cewa, idan abin da ke sama ya hada da jimlar shekaru 75 kawai na tuba na Yahudawa, Straub bai ba da cikakkiyar ma'ana game da shi ba. Me ya sa ba za a fara da adadin "X" na shekaru kafin "lokacin karshe" na shekara 1,260 na Daniyel 12:1-3 ba, kuma a kara hakan zuwa shekaru 30 da ya yi da'awar, bayan shekaru 45 da ya yi, ya cika shekaru 75 da "X"?

Bugu da kari, ba ze zama m cewa a cikin wahayi guda (Babi na 10-12) har ma a cikin sura daya (12), ya kamata a sami lokaci na halin da aka ba da kuma manufar annabci (shekaru 3 1/2 da Straub ya fassara a matsayin wakiltar shekaru 1,260 na annabci) sannan kuma, kowane Straub, nan da nan ya mika sau biyu, zuwa shekaru 1,290 da girmamawa? Shin mutane biyu na farko sun yi kuskure, ko kuwa Ubangiji, wanda yake ba da bayanin da ake sanar da Daniyel, ya canja ra'ayinsa sau biyu cikin sauri? Ko, shin fassarar ta bambanta da ta Straub ta fi dacewa?

NA HUDU: "Almasihu ya gabatar da cika na biyu na 'kyama na halakar da aka fada ta hannun annabi Daniel' (Mat.24:15), tun daga hambarar da Urushalima da Titus AD 70, ya kare kusan AD 2370.

"Lokacin da Yahudawa suka nemi su maido da hidimarsu mai tsarki, abu ne na halitta cewa cika ta biyu za ta biyo baya a matsayin nasara ta shirinsu. Babu wani tabbataccen wuri mai tsarki da aka annabta dominsu har sai sun karbi Kristi a matsayin gaskiya kuma wanda ya yarda da Allah."

Sharhi: Bisa abin da aka ambata a baya, Kristi ya soke dukan abubuwan da aka fada wa Daniyel da gaba gadi kuma Straub ya fassara shi sosai, domin ya tsawaita halakar da wani shekaru 195, ko kuma zuwa AD 2370. A cewar Straub, halakar ta kare da amincewar Yahudawa na Kristi a matsayin “wuri da aka yarda da shi,” amma game da lokacinsu ba zai kare a karshen 7 ga AD ba. yarda.

Menene za mu yi na dukan wadannan bita na annabci, idan da gaske ne abin da suke? Tare da duk matsalolin da fassarar da Straub ya yi cikin fa'ida, da alama ya fi kusan karantawa sosai a cikin nassin Littafi Mai Tsarki wanda ba nufin Allah ba, kuma da rashin bege ya saba wa kansa. Irin wannan, duk da haka, ba sabon abu ba ne a cikin sha'anin maza marasa hure da annabcin da bai cika ba. Lallai ya dace mu yi hattara da akidar akida da kanmu, kuma mu kiyayi tsarin makirci na wasu, a irin wadannan wuraren.

A karshe, watakila za mu jira tare da Daniyel har zuwa lokacin karshe kafin mu fahimci ainihin ma'anar dukan abin da aka rubuta cikin labarinsa. Amma za mu iya fahimta sosai don mu san cewa idan muna son Allah ya karbe mu, dole ne mu kasance da aminci a gare shi kuma mu kasance a shirye mu mutu, idan ya cancanta, maimakon mu rage amincinmu. Domin wannan rayuwar ba ta kawo karshensa duka, amma za a yi tashin matattu ko dai “zuwa rai na har abada” ko kuma “zuwa kunya da raini na har abada” (12:2), ya dangana ga amsawarmu ga Allah.

